



Hållbarhetsbokslut 2024

- MED FOKUS PÅ GENOMFÖRANDE AV
PLANER OCH STRATEGIER FÖR HÅLLBARHET



Söderhamns
kommun

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Slutsatser och diskussion.....	3
Strategiska styrdokument inom hållbarhet	5
Social hållbarhet	8
Folkhälsost strategi.....	8
God samhörighet och tillit mellan människor och till samhället.....	10
Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld – en jämställdhetsfråga.....	10
Suicidprevention.....	14
ANDTS.....	14
Våldsbejakande extremism.....	15
Barn och unga ska ha förutsättningar till ett gott liv	16
Ungdomsenkäten LUPP	16
Samlad analys och rekommendationer utifrån LUPP	16
Tillitsskapande åtgärder på Norr	19
Delaktighet och inflytande	21
Ungas demokrati och delaktighet.....	21
Tillgänglighetsplan	21
Miljömässig hållbarhet	23
Behov av fortsatt arbete – miljö och klimat	23
Energi- och klimat.....	24
Vatten	28
Biologisk mångfald, ekosystemtjänster och friluftsliv	31
Giftfritt och cirkulärt samhälle	32
Övergripande styrning och samverkan.....	37
Samverkan med andra aktörer	37
Extern finansiering för miljö- och klimatarbete.....	38
Bilaga 1 Uppföljning av kretsloppsplanens åtgärder	
Bilaga 2 Uppföljning av vatten- och avloppsplanens åtgärder	
Bilaga 3 Uppföljning av energi- och klimatplanens åtgärder	
Bilaga 4 Nyckeltal	

Inledning

Hållbarhetsbokslutet är ett verktyg för att följa upp i vilken grad kommunens hållbarhetsarbete ger effekt. Bokslutet är samtidigt ett beslutsunderlag som ska stimulera till utvecklat hållbarhetsarbete i kommunens verksamheter. Uppdraget om att ta fram ett årligt bokslut, från början med fokus på miljö, har sin grund i ett beslut från 1996 (KF 1996-03-25 § 51).

Kommunens årsredovisning för 2024 har utvecklats jämfört med tidigare år och innehåller utöver ekonomisk redovisning en redovisning av kommunens arbete som bidrar till social hållbarhet. Dessutom tas ett årligt barnbokslut fram. Årets hållbarhetsbokslut fungerar som ett komplement till dessa underlag. Bokslutet har fokus på uppföljning av hur arbetet går med genomförande av planer, strategier och riktlinjer inom miljömässig hållbarhet, samt den folkhälsostrategi som kommunfullmäktige fattat beslut om. I bokslutet presenteras även ett antal förslag till utvecklat hållbarhetsarbete.

Till grund för hållbarhetsbokslutet ligger material från verksamheternas årliga uppföljning, samt från sakkunniga i sektorer och bolag. I årets bokslut görs även en analys av underlaget från den lokala ungdomsenkät som genomfördes 2024. I bilagor till rapporten redovisas en samlad uppföljning av åtgärder i kretsloppsplan, vatten- och avloppsplan samt energi- och klimatplan. Bilagt bokslutet finns även indikatorer som bygger på nationellt sammanställda data och kommunegna underlag.

Målgrupp för rapporten är främst beslutsfattare och tjänstemän i kommunkoncernen.

Slutsatser och diskussion

Uppföljningen visar att det går åt rätt håll men för långsamt. Vi befinner oss i ett skede där rätt insatser och utveckling har stor betydelse för vår möjlighet att nå både lokala och internationella miljö-, klimat- och folkhälsopolitiska mål. För det krävs ledarskap och innovation – precis det som också krävs för att nå andra målsättningar som är viktiga för kommunen. Kommunen har en viktig roll att spela i nära samverkan med näringsliv, akademi, medborgare, civilsamhälle och övrig offentlig sektor för ett hållbart Söderhamn.

Även om utmaningarna är stora i det långsiktiga hållbarhetsarbetet är det viktigt att lyfta fram att Söderhamns kommun arbetar på bred front med åtgärder inom både social och miljömässig hållbarhet. År 2024 placerade sig kommunen i topp för sitt arbete inom miljöområdet bland Sveriges landsbygdskommuner, en ranking som Aktuell Hållbarhet gör årligen. Resultatet av de insatser som görs är många gånger svåra att mäta i närtid med kvantitativa indikatorer. Effekterna ses över en längre tid. Därför ligger fokus i hållbarhetsbokslutet på att lyfta fram de insatser som gjordes under 2024, samt lyfta förslag till utvecklat hållbarhetsarbete.

Det finns flera kommunövergripande arbetsgrupper på plats som fungerar som motor för hållbarhetsarbetet. Till grund för arbetet finns flera strategier och planer som behöver omsättas i praktisk handling. De styrdokument inom hållbarhet som är beslutade av kommunfullmäktige, bland annat folkhälsostrategi, kretsloppsplan och energi- och klimatplan, är i dagsläget inte implementerade i kommunens verksamhetsplaner och de följs inte upp i IT-stödet hypergene. Det finns ett behov av att se över hur styrdokument kan integreras i ordinarie planerings- och uppföljningsprocesser samt budgetarbete. Dessutom

finns det behov av att se över i vilka ledningsgrupper och politiska forum som hållbarhetsarbetet ska hanteras.

Utöver implementering av hållbarhetsfrågor som en del av ordinarie arbete i kommunen är resurssättning avgörande. De senaste åren finns flera goda exempel på resurssättning, bland annat vid investeringar i energismarta lösningar i fastigheter, för miljöpedagogisk kompetens och utökad källsortering, för sanering av deponier och investeringar i laddinfrastruktur. För att inte tappa fart i det långsiktiga arbetet för ett hållbart Söderhamn är resurssättning avgörande.

Kommunen driver flera utvecklingsprojekt som bidrar till hållbarhet. Finansiering av projekten sker bland annat via regionala medel, statsstöd och EU-medel. Det är viktigt att engagemanget kring att delta i projekt och arbeta lösningsorienterat i att utveckla verksamheter tas till vara. Hållbarhetsarbete handlar många gånger om att våga testa och prova nya innovativa lösningar på långsiktiga problem.

Strategiska styrdokument inom hållbarhet

Söderhamns kommun har ett antal strategier, planer och övriga styrdokument som ligger till grund för hållbarhetsarbetet, varav några presenteras nedan.

Översiktsplan

Kommunens översiktsplan fungerar som ett paraplydokument för planer med åtgärder inom ett flertal områden och översiktsplanen innehåller också ett inriktningsmål om att Söderhamn ska vara en "klimatneutral kommun" år 2030. Översiktsplanen har 2040 som målår och rymmer inriktningar för samhällsplaneringen och förslag till åtgärder för en hållbar utveckling och landsbygdsutveckling.

Folkhälsostrategi

Kommunens folkhälsostrategi ligger till grund för kommunens långsiktiga arbete för förbättrad hälsa hos Söderhamns kommuninvånare. Strategin lyfter fram att vi tillsammans skapar förutsättningar för framtidstro, livskvalitet och engagemang. Det innebär att alla som bor eller vistas i Söderhamns kommun ska ha möjlighet att leva ett gott liv med delaktighet och inflytande över den egna livssituationen och hälsan.

Det finns tre strategiska utvecklingsområden i strategin:

- God samhörighet och tillit mellan människor och till samhället
- Barn och unga ska ha förutsättningar för ett gott liv
- Förmåga och möjlighet till delaktighet, inflytande och ansvar i samhället

Kretsloppsplan

Kommunens kretsloppsplan rymmer mål och åtgärder för en hållbar resursanvändning och avfallshantering. Det handlar om att främja omställningen till en mer cirkulär produktion och konsumtion genom att så långt det går, förebygga att det bildas avfall. Planen syftar även till att det avfall som trots allt uppstår, ska behandlas så resurseffektivt som möjligt och återbrukas eller materialåtervinnas.

Vatten- och avloppsplan (vattentjänstplan)

Söderhamns kommun har ett ansvar för att planera för en god försörjning av vatten och avlopp i kommunen, både på kort och på lång sikt. För att uppmärksamma de framtida utmaningarna och prioritera de åtgärder som är nödvändiga inom Söderhamns kommun vad gäller vatten- och avloppsfrågor, har en strategisk vatten-och avloppsplan (VA-plan) tagits fram. Under 2024-2025 tas en vattentjänstplan fram som kommer att ersätta VA-planen.

Plan för energi och klimat

Planen för energi och klimat är kommunens handlingsplan och strategiska inriktning för att utveckla ett långsiktigt hållbart samhälle inom energi – och klimatområdet. Planen innehåller mål och energi- och klimatåtgärder för både kommun och kommunala bolag, men även för Söderhamns geografiska område som helhet. Det handlar bland annat om åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser och öka energieffektiviteten inom olika samhällsområden.

Plan för grönplanering

Arbete pågår med att ta fram en samlad plan för grönplanering. Planen ska ligga till grund för en hållbar mark- och vattenanvändning i kommunen. Naturen bidrar till ekosystemtjänster av många slag och planen syftar bland annat till att bromsa förlusten av biologisk mångfald, bättre anpassa kommunen till ett förändrat klimat och främja människors hälsa och välbefinnande.

Trafikplan

Som en del i arbetet med hållbara transporter tar Söderhamns kommun fram en trafikplan. Planen ska beskriva hur trafiksystemet bör utformas för att stödja samhällsutvecklingen i enlighet med översiktsplanens inriktningar och målbilder.

Landsbygdsplan

Söderhamns landsbygdsplan ligger till grund för det övergripande arbetet med landsbygdsfrågor i Söderhamns kommun. Den pekar ut vad kommunen ska arbeta och möjliggöra för landsbygden och ska ligga som grund för beslut som bedöms påverka tillgången till service på landsbygden eller möjliggöra att leva, bo och arbeta här.

Riktlinjer för hållbara evenemang

Kommunens riktlinjer och checklistor för hållbara evenemang fungerar som stöd vid planering av stora och små evenemang, möten och konferenser. Riktlinjerna gäller i första hand evenemang som kommunen själv arrangerar, men hållbarhetsperspektivet kommer även att avspeglade sig i exempelvis bedömning av föreningsbidrag och i samband med platsupplåtelse.

Strategi för utbyggnad av laddplatser för elfordon samt tankställen för förnybara drivmedel

Strategin för utbyggnad av laddplatser för elfordon, samt tankställen för förnybara drivmedel, syftar till att underlätta elektrifiering och omställning till fossilfria drivmedel i transportsektorn i Söderhamns kommun. Strategin omfattar publika laddplatser och laddplatser för fordon i kommunal verksamhet. Den lyfter även vikten av att kommunen verkar för att det etableras fler tankställen för förnybara drivmedel som biodiesel, etanol, biogas och vätgas.

Träbyggnadsstrategi

Söderhamns träbyggnadsstrategi syftar till att främja andelen trä i byggande – både trä man ser och i stommen på byggnader. I strategin anges även att inredningsmaterial ska väljas utifrån kunskap om materials påverkan på människor och miljö.

Dagvattenstrategi

Dagvattenstrategin syftar till att utveckla kommunens dagvattenhantering mot en mer hållbar inriktning. Den har fokus på vattenkvalitet samtidigt som den lyfter fram principer för att nyttiggöra dagvatten i större utsträckning, samt hantera de utmaningar som uppstår genom klimatförändringar där stadsmiljöer byggs allt tätare. Syftet är också att skapa samsyn kring dagvattenhantering inom kommunen.

Söderhamn en ekokommun

Söderhamns kommun är medlem i Sveriges Ekokommuner som är en samarbetsorganisation i vilken kommuner och regioner arbetar strategiskt och systematiskt för hållbar utveckling. Föreningens kommuner arbetar för att främja utvecklingen av ett hållbart samhälle utifrån en ekologisk grundsyn med en tydlig koppling till det ekonomiska och sociala perspektivet.

De fyra hållbarhetsprinciperna utgör ramen för Sveriges ekokommuners verksamhet:

minska spridningen och användningen av material som hämtas från berggrunden, som tungmetaller och olja

- minska belastningen på naturen från produktion och konsumtion
- inte använda mer av naturens resurser än vad naturen själv hinner återskapa
- skapa ett samhälle så att alla människor kan tillgodose sina behov

Åtgärdsprogram för miljömålen i Gävleborg

Söderhamns kommun har tillsammans med länets övriga kommuner skrivit under en överenskommelse för det fortsatta arbetet med Åtgärdsprogrammet för miljömålen i Gävleborgs län. Genom att skriva under överenskommelserna åtar sig länets aktörer att arbeta aktivt för att nå en hållbar utveckling i Gävleborgs län.

Åtgärdsprogrammet har är indelat i fyra prioriterade teman; energi och klimat, vatten, biologisk mångfald, ekosystemtjänster och friluftsliv, samt ett giftfritt och cirkulärt samhälle. Söderhamns kommun arbetar med strategiska planer för motsvarande områden i form av planen för energi- och klimat, VA/vattentjänstplanen, planen för grönplanering och kretsloppsplanen.

Det regionala åtgärdsprogrammet genomsyras också av fyra tvärperspektiv som är relevanta för Söderhamns kommun – samhällsplanering, klimatanpassning, konsumtion och kulturmiljö. Av dessa tvärperspektiv är kulturmiljö det ämnesområde som kommunen saknar styrdokument och kompetens för att arbeta med.

Social hållbarhet

Social hållbarhet handlar till stor del om välbefinnande, rättvisa, makt, rättigheter och individens behov. Ett socialt hållbart samhälle är inkluderande, jämlikt och tolerant och människor känner sig delaktiga i samhällsutvecklingen och har tillit till samhället.

Det strategiska kommunövergripande dokumentet som omhändertar Söderhamns kommuns prioriterade område inom social hållbarhet är folkhälsostategin som beslutades om år 2022. Det finns flera kopplingar till kommunens tillväxtstrategi och mål om 28 000 välmående invånare år 2030. Genomförande av folkhälsostategin, arbete och processer kopplat till folkhälsa, bidrar till välmående invånare.

I detta avsnitt av bokslutet beskrivs det arbete som utförts under 2024 med syfte att få genomslagskraft för folkhälsostategins prioriterade områden. Delar som inte omhändertas i det här bokslutet är trygghet och delar av uppdraget om att barn och unga ska ha förutsättningar till ett gott liv. Mer om detta arbete finns att läsa i kommunens barnbokslut.

Folkhälsostategi

Söderhamns kommuns folkhälsostategi pekar ut tre prioriterade områden:

- God samhörighet och tillit mellan människor och till samhället
- Barn och unga ska ha förutsättningar till ett gott liv
- Delaktighet och inflytande

Kartläggning och analys av genomförande

Samhällsbyggnadsenheten genomförde under 2024 en social kartläggning utifrån undersökningar och statistik från kommunen och andra myndigheter. I den mån det varit möjligt, har underlag brutits ned till kommundelnivå. Kartläggningen stärker bilden av att folkhälsostategin rymmer de delar som är viktiga att arbeta vidare med systematiskt, långsiktigt och kommunövergripande. Kartläggningen visar på brister vad gäller omhändertagande av politiska beslut och resurssättning för arbete utifrån strategin, men framför allt organisation för genomförande. Det har saknats övergripande samordning för folkhälsostategin. Kommunens sektorer har samtidigt ett eget ansvar att omhänderta riktning, prioriteringar och åtgärder.

Arbete med genomförande av folkhälsostategin, i form av åtgärder som bidrar till kostnadseffektiva effekter för medborgarna, kräver samverkan och kommunövergripande angreppssätt, något som kan vara en utmaning för sektorer och bolag. För att bättre skapa en tydlighet för det kommungemensamma arbetet genomfördes under 2024 även en analys av fattade politiska beslut som har direkt bäring på folkhälsostategin, samt hur den kommungemensamma organisationen ser ut. Det är viktigt att få en ökad förståelse för vilka områden insatser bör riktas till, samt hur arbetet kan bedrivas.

Vad är folkhälsa?

Folkhälsoarbete förminskas ibland till att handla om insatser som fritidsverksamheter där civilsamhället spelar en stor roll eller insatser inom omsorgen i en kommun. Folkhälsa är mycket bredare än så och den påverkas enligt Folkhälsomyndigheten av en rad faktorer:

”Befolkningens hälsa formas genom ett samspel av faktorer som genetik, livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor. Folkhälsan påverkas också av åldersstrukturen i befolkningen, politiska beslut, samhällets organisation och resurser samt individers förutsättningar att fatta beslut som gynnar den egna hälsan.”

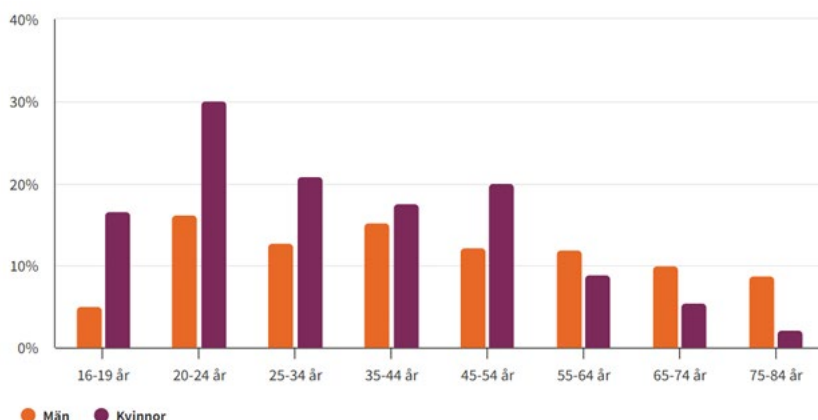
God samhörighet och tillit mellan människor och till samhället

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld – en jämställdhetsfråga

Det finns en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Strategin lägger en god grund även för kommunalt arbete. I strategin finns fyra målsättningar som handlar om:

- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld
- Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- Effektivare brottsbekämpning
- Förbättrad kunskap och metodutveckling

I den nationella strategin lyfts särskilt två faktorer fram – vikten av förebyggande insatser och mäns delaktighet och ansvar i arbetet mot våld. Enligt Brottsförebyggande rådets statistik (Brå rapport 2024:4) finns det all anledning att öka insatserna framöver till målgruppen unga och yngre i parrelationer.



Figur 1. Andel av befolkningen (%) som uppger att de utsattes för våld i nära relation under 2022, särredovisning för kön och ålder (Brå rapport 2024:4)

Det är viktigt att kommunen satsar resurser på att upptäcka våld och ge starkare skydd och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn. Mörkertalet för våld i nära relationer är stort och en framgångsfaktor är att antalet anmälningar ökar. Ett aktivt arbete kan samtidigt medföra en ökad belastning på verksamheter inom sektor välfärd och sektor barn och lärande.

Övergripande arbete med våld i nära relationer

Kommunens arbete med våld i nära relationer samordnas av sektor styrning och stöd. I arbetet med våld i nära relationer inryms även hedersrelaterat våld. Under 2024 genomfördes en kartläggning av samhällsbyggnadsenheten för att besvara tre frågor:

- Hur pass omfattande är våld i nära relationer i Söderhamns kommun?
- Hur jobbar vi sektorsövergripande med frågan?
- Vilka metoder/rutiner använder vi oss utav idag?

Kartläggningen kan sammanfattas med att våld i nära relationer i Söderhamns kommun är omfattande, samt att kommunen sticker ut i länet enligt Polisens statistik. I kartläggningen är det tydligt att våld i nära relationer förekommer i alla samhällsklasser och kommundelar. Statistiken visar även att våld i nära relationer har en tydlig koppling till missbruk.

Kvinnojourens statistik visar också på en hög siffra, men särskiljer sig från Polisens statistik då målgruppen som söker stöd hos kvinnojouren inte är densamma som söker stöd hos Polisen. Här återfinns utbildade kvinnor med jobb och högre utbildning och det finns många barn med i bilden.

Socialtjänstens statistik för vuxna visar en mycket lägre siffra som inte korresponderar med socialtjänstens underlag för barn, samt kvinnojourens och polisens statistik. Det är viktigt att kommunicera den gemensamma och spretiga bilden för att kunna etablera en gemensam riktning. Det är samtidigt viktigt med en tydlig, sammanhållen samverkan mellan olika instanser i arbetet med våld i nära relationer.

Polismyndigheten förordar ett arbete som benämns Trygghetens hus. Det kan fungera som ett bra verktyg för att kvalitetssäkra arbetet över myndighetsgränser och tillsammans med civilsamhället. Arbetssättet säkerställer bred samverkan för socialtjänsten med berörda aktörer, samt tillhandahåller rutiner.

I kartläggningen framkom också behov av att arbeta mer förebyggande och på universell nivå, ur ett jämställdhetsperspektiv, med området våld i nära relationer. Det finns kunskap om våldsfrågor, men kunskapen omhändertas inte fullt ut och arbetet bygger på engagemang och intresse, snarare än på samordnade, organiserade och utpekade insatser.

I kartläggningen identifierades ett nätverk för hedersrelaterat våld inom Söderhamns kommun. Nätverket är en fortsättning från arbete i ett länsövergripande projekt där Söderhamns kommun tog fram kunskap och rutiner för att arbeta med hedersrelaterat våld. Nätverket fungerar som en kunskapsresurs och har en bred sammansättning. Det består av deltagare från Norrtullskolan, Hälsinglands utbildningsförbund med SFI-verksamhet, Region Gävleborgs barnmorskemottagning samt ungdomsmottagning, RF-SISU, familjeteamet, förebyggande enheten och har förstärkts från myndighetssidan på sektor barn och lärande samt sektor välfärd. Det är viktigt att nätverket har en tydlig koppling till Söderhamns kommuns arbete med våld i nära relationer.

Detta har hänt under 2024 – våld i nära relationer

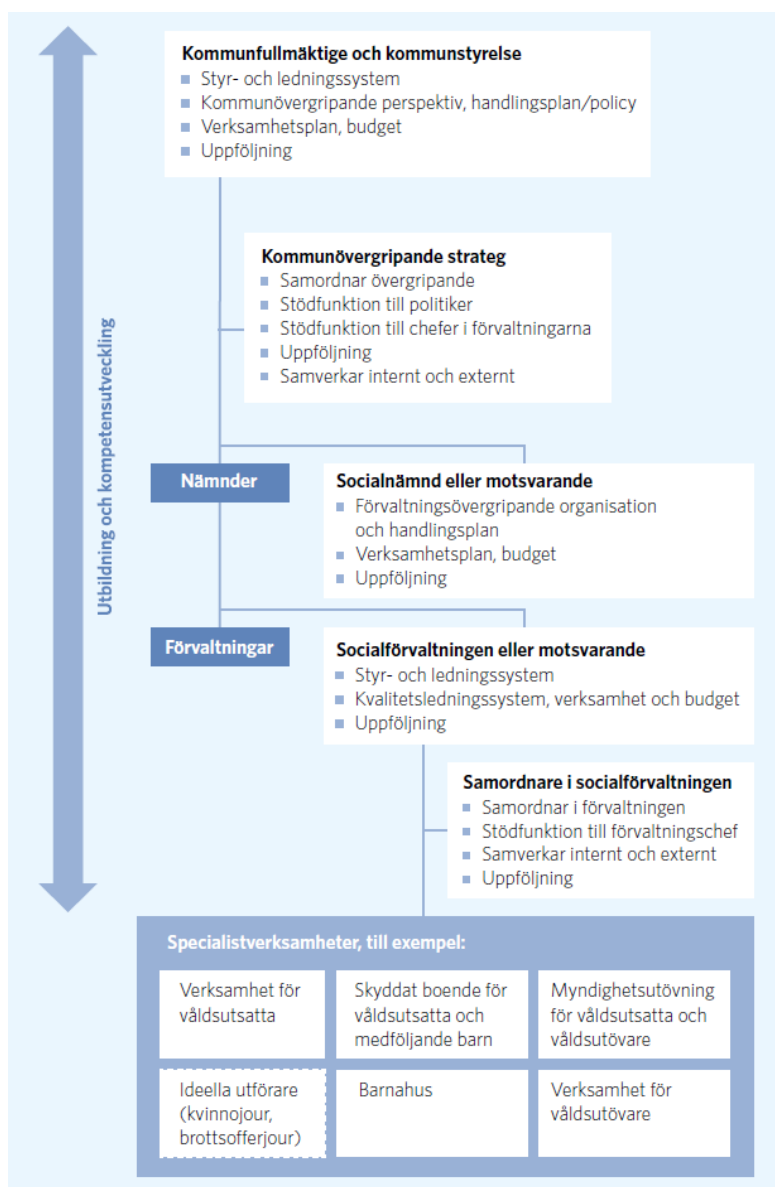
- Samhällsbyggnadsenheten fick tillsammans med säkerhetsenheten i uppdrag att arbeta med våld i nära relationer som ett prioriterat område i Söderhamns brottskartläggning.
- Samhällsbyggnadsenheten sökte medel via Brottsförebyggande rådet för fem olika insatser men fick avslag.
- Samhällsbyggnadsenheten samordnade den nationella kampanjen en vecka fri från våld där samtliga nämnder och bolag var delaktiga tillsammans med representanter från civilsamhället, myndigheter och näringslivet. Söderhamns kommun blev inbjuden som inspirerande exempel till Länsstyrelsen. Insatsen bidrog till uppnådd önskad effekt då fler sökte stöd via socialtjänsten och Kvinnojouren.
- Våld i nära relationer är en självklar punkt på agendan vid Brottsförebyggande rådets möten i Söderhamn.

- En operativ styrgrupp har tillsatts för att få en bättre samverkan kring olika pågående processer i arbetet med våld i nära relationer. Gruppen består av företrädare för socialtjänst och beroende inom sektor välfärd, socialtjänst inom sektor barn och lärande, skola, förskola, HR (personal), samt samhällsbyggnad och är föränderlig beroende på vilka frågor som omhändertas.
- Sektor barn och lärande ser över, justerar och aktiverar sina rutiner för hedersrelaterat våld och förtryck, ett underlag som även kommer att tillgängliggöras för Hälsinglands utbildningsförbund och sektor välfärd.
- Sektor barn och lärande deltar i ett projekt för att ta fram en lärarhandbok mot hedersrelaterade bortföranden.
- Sektor barn och lärande har stärkt kontakten med kvinnojouren, som har informerat för medarbetare på socialtjänsten.
- Sektor barn och lärande har kompetenshöjt sin personal inom metoden Mentors in violence prevention, en metod i förebyggande arbete.
- Sektor barn och lärande ingår i ett nationellt projekt som heter Upptäckarinitiativ med fokus på våldsutövare där Söderhamns kommun har fått enkla konkreta verktyg genom workshops med länsstyrelserna.
- Personalenheten har påbörjat ett arbete för att skapa verktyg och rutiner för kommunens chefer. Underlaget är förankrat i ledningsgrupper.
- Samhällsbyggnadsenheten har tillsammans med kommunikationsenheten förbättrat kommunikationen om våld i nära relationer på kommunens hemsida.
- Samhällsbyggnadsenheten samverkar med Länsstyrelsen Gävleborg och ingår i Sveriges Kommuner och Regioners nationella nätverk för våld i nära relationer.
- Arbetsmarknadsenheten med flera verksamheter har kompetenshöjt sin personal inom våld i nära relationer.

Behov av fortsatt arbete - våld i nära relationer

- Påbörja ett arbete med att aktivt involvera mansdominerade yrken inom näringslivet i det förebyggande arbetet.
- Hitta en systematisk struktur för att arbeta med prosociala beteenden bland barn och unga som tar avsteg från sunda könsnormer. Folkhälsodagen kan vara en arena att sprida förebyggande kunskap vid.
- Arbeta med större fokus på ungas parrelationer.
- Genomför en vecka fri från våld med ett mer förebyggande perspektiv – fokus på ”vad är våld” och ”våldsutövaren”.
- Se över förbättringar utifrån genomförd enkät från Jämställdhetsmyndigheten.
- Ta vara på civilsamhällets kompetenser, till exempel Kvinnojouren som kan ha utbildning för chefer.
- Implementera arbetssättet Trygghetens hus i kommunen.
- Genomför ESF-projekt på personalenheten för att bredda arbetet med våld i nära relationer för anställda och medarbetare.
- Förstärk kompetensportalen för kommunens anställda, personalenheten i samverkan med samhällsbyggnad.
- Involvera de fackliga organisationerna i arbetet med att stötta och kompetenshöja sina medlemmar om våld i nära relationer.

- Samordna nätverket för hedersrelaterat våld, kan bli en naturlig resurs i arbetsmodellen Trygghetens hus.
- Medverka i länsövergripande samverkan för genomförande av en länskonferens om våld i nära relationer.
- Utveckla arbetet enligt Sveriges Kommuner och Regioners struktur för ett lyckat kvinnofridsarbete och arbete med våld i nära relationer, där roller och ansvar tydliggörs för ett kvalitativt arbete.



Figur 2. Organisationsmodell för en kommuns arbete för kvinnofrid och mot våld i nära relationer; vilka funktioner och nivåer som bör vara involverade och var ansvaret för olika uppdrag inom verksamhetsområdet kan förläggas (SKR rapport Framgångsfaktorer i kvinnofridsarbetet)

Suicidprevention

Arbetet med suicidprevention har under 2024 bestått dels av arbete i styrgruppen för psykisk hälsa där ”psykisk hälsa-dagen” för tredje gången genomfördes på CFL. Dagen fick en bred sektorsövergripande uppslutning och lockade även deltagare från övriga länet. Karolinska institutets utbildning i suicidprevention har genomförts och ett 100-tal personer har deltagit, bland annat skolkuratorer och personal från beroendevården. Suicidpreventionsdagen uppmärksammades tillsammans med kyrkorna i Söderhamn och innehöll bland annat en föreläsning av psykiatrikern och Augustprisvinnaren Christian Rück.

ANDTS

Arbetet med ANDTS (Alkohol, narkotika, doping, tobak, spel) utgår från ”En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025” (SKR 2021/22:213). Inom preventionsarbetet kring ANDTS-frågor har arbetet varit fokuserat på alkohol och narkotika. Samverkan med länets kommuner, polisen och Länsstyrelsen Gävleborg pågår kontinuerligt, inte minst genom projektet ”Gävleborg mot narkotika”.

I samverkan med Svenska narkotikapolisföreningen har en webbaserad utbildning genomförts för ca 150 medarbetare inom ett flertal av kommunens sektorer.

Det lokala ANDTS-arbetet har spänt från basarbete med öppet utslagna missbrukare i centrum genom kommunens Centrumvårdar till universella preventionsinsatser riktade mot befolkningen. Centrumvård är en funktion som på ett medmänskligt sätt och utan hinder av organisatoriska gränser (såväl offentliga som ideella) hjälper individer till att få stöd och hjälp i sin individuella situation genom att stödja dem och hjälpa dem till olika insatser de är i behov av. Centrumvårdarna samverkar nära med ordningsvakter och andra verksamheter på daglig basis samt i samverkansgruppen Trygg i centrum. Behov som fortsatt uppmärksammas är polisiär närvaro samt en önskan om en uppsökande och förebyggande socialtjänst. Vidare finns behov av att återuppliva metoder som tidigare implementerats i samverkan som exempelvis SMADIT (Samverkan mot alkohol och droger i trafiken) samt linjeverksamhet som metoden SIP:ar (samordnad individuell plan) där brister finns i samverkan med bland annat psykiatrikern och primärvården.

Mätningar av narkotikaförekomst har fortsatt under året. Dessa visar på en långsam om än ökning av narkotika vilket ligger i linje med rikstrenden. Söderhamns stad ligger i förhållande till grannkommunerna Hudiksvall och Bollnäs lägre medan Ljusne intar en jumboplats i länet främst avseende cannabis. Under 2025 kommer en fördjupad rapport att tas fram.

Utifrån den höga narkotikaförekomsten i Ljusne blev det en larmsignal när Stenbergaskolans elever visade sig ha högst narkotikaerfarenhet av högstadieskolorna. Ett snabbt möte hölls med rektor och förebyggande enheten för att lyfta situationen. I det fortsatta arbetet är det avgörande att socialtjänst och polis arbetar med aktiva insatser, och att inte resigenera inför en redan etablerad situation.

I syfte att fortsatt minska narkotikadödligheten genomfördes en utbildning i hur överdoser kan hävas med läkemedlet Naloxon. I samband med utbildningen försågs ett 30-tal verksamheter som ordningsvakter, ideella verksamheter, centrumvårdar, personal från Bostad först med flera, med autoinjektorer. Tyvärr deltog ej nyckelaktörer som socialtjänst eller bibliotek i utbildningen.

Konferensen Förebygg Gävleborg genomförs årligen i nära samverkan med Länsstyrelsen Gävleborg och civilsamhället i form av bland annat Kvinnojouren, IOGT och studieförbund.

Våldsbejakande extremism

Inom arbetet mot våldsbejakande extremism skedde fortsatt samverkan med länets kommuner och Center mot våldsbejakandes extremism (CVE). Center mot våldsbejakande extremism arbetar i huvudsak utifrån kriminalpolitiska utgångspunkter och stärker och utvecklar det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Trenden i länet är att den tidigare etablerade Vit maktmiljön i Hudiksvall (Nordiska motståndsrörelsen) har splittrats i tre grupperingar; Aktiv Hälsingland, Granskogsfolket och en form av buddhistisk shamanism. Vänsterextremism är ej etablerad i landskapet medan den islamistiska är svåridentifierad och huvudsakligen hanteras av Säkerhetspolisen. Inför 2025 planerades en landskapsövergripande basutbildning i dessa frågor för kommunanställda och förtroendevalda.

Barn och unga ska ha förutsättningar till ett gott liv

Ungdomsenkäten LUPP

Under 2024 identifierades ungdomsenkäten LUPP (lokal uppföljning av ungdomspolitiken) som kvalitativt verktyg för att bättre kunna se vad unga i Söderhamns kommun tycker om sina livsvillkor. Underlaget, som tillhandahålls av Myndighetens för ungdoms och civilsamhällesfrågor, ger kommunen en nulägesbild med nedbrutna uppgifter utifrån kommundelar.

Söderhamns kommun valde att göra undersökningen som fristående kommun i stället för, som under tidigare år, tillsammans med övriga kommuner i länet. Den gemensamma enkätundersökningen för länets alla kommuner var planerad till år 2025. Söderhamns kommun valde att arbeta mer selektivt och kvalitativt redan år 2024 för att kunna upptäcka områden med avvikande utmaningar och se över vilka insatser som behöver göras.

Genomförandet av enkätundersökningen skedde i god samverkan med sektor barn och lärande samt med Hälsinglands utbildningsförbund. Enkäten var riktad till elever som går i årskurs 8 och år 2 på Staffangymnasiet. Svarsunderlaget motsvarar en representation av unga på 25 procent. Underlaget har även kvalitetssäkrats ytterligare genom dialog med ungdomarna från det centrala elevrådet för högstadiet och ungdomar från samtliga program på Staffangymnasiet. Spridningen av svaren från enkäten har skett vid sex öppna informationstillfällen i kommunen.

Enkätsammanställningen visar att utmaningarna i Söderhamns kommun följer utmaningarna som landsbygdskommuner har överlag för att uppnå jämlika livsvillkor. Kommunen följer dessutom de nationella negativa trenderna i en redan utsatt situation som socioekonomisk utsatt kommun. Exempel på utmaningar som landsbygdskommuner har är exempelvis avstånd mellan orter, något som påverkar tillgängligheten. Befolkningsunderlaget och åldersstrukturen påverkar också utbudet och gör det mindre varierat för ungdomarna.

Flera faktorer påverkar barn och ungas psykiska hälsa. Enligt Folkhälsomyndigheten handlar det till exempel om uppväxtvillkor, hemmiljö, socioekonomiska förutsättningar, föräldrarnas mående, användningen av digitala medier samt fritid och tillgång till fysisk aktivitet. Gynnsamma förutsättningar kan främja barns och ungas psykiska hälsa och förebygga psykisk ohälsa och risk för suicid. Samtidigt kan grunden för en god psykisk hälsa skadas om barn och unga exempelvis upplever bristande omsorg, otrygga relationer till föräldrarna eller bevittnar våld.

Samlad analys och rekommendationer utifrån LUPP

Vid fortsatt arbete med resultatet från enkäten är det viktigt att involvera de unga för bästa möjliga utfall. Barn och unga bör involveras där det finns ett intresse eller koppling till kommunala verksamheter. En bra arena för att säkerställa relevanta dialoger är inom ungas intresseområden, i de arenor där ungdomarna befinner sig.

Det finns förbättringspotential för att bättre arbeta mer med delaktighet och inflytande inom kommunen. Delaktighet är också en avgörande faktor som påverkar barn och ungas livsvillkor och därmed mående.

Hälsa

Ungdomarnas hälsa följer enligt ungdomsenkäten den nationella trenden; de mår över lag bra men upplever psykiska besvär såsom huvudvärk, sömnsvårigheter, stress och så vidare. Andelen 85 procent av eleverna i årskurs 8 och 88 procent av eleverna år 2 på Staffangymnasiet uppger att de mår bra till mycket bra. Eleverna i Stenbergaskolan uppvisar sämre mående i jämförelse med övriga svarande på frågan om hur de mår. Samtidigt är andelen psykiska besvär och psykosomatiska besvär hög bland båda årskullarna oavsett orttillhörighet. Det återspeglar den nationella bilden.

De äldre eleverna uppvisar högre andel psykiska besvär. Det är viktigt att inte dra slutsatser om samband mellan psykiska besvär och skolprestation. Ungdomarna tror själva att de psykiska besvären främst beror på skolarbete, kompisar, matvanor, annat, jag vet inte, sociala medier, samt en osäker framtid.

Ohälsosamma vanor som konsumtion av energidrycker och användningen av E-cigg är hög bland ungdomarna. Den följer den nationella trenden och är vanor som kan bidra till psykiska besvär som sömnsvårigheter. En hög andel av ungdomarna har ohälsosamma vanor i tidig ålder.

Alkoholkonsumtion bland unga har minskat nationellt och trenden syns också i Söderhamn men det finns en koppling till att där föräldrarna har en större tolerans till alkohol så förtärs den i högre grad. Föräldrarna i Söderhamn är i hög utsträckning toleranta till alkoholkonsumtion.

Rekommendationer:

- Arbete för att upplysa om var det finns stöd via elevhälsa (Bergvik avviker positivt medan Vågbro avviker negativt).
- Arbete för att minska stress kring skolarbeten, kan förbättras genom att planeringen blir mer genomtänkt med utrymme för vila, enligt ungdomarna själva.
- Arbeta mer med matvanor kopplat till skolmat och matsalsmiljö, många hoppar över frukost som start på dagen.
- Arbeta med mjuka värderingar som att vara en god kompis, kan ge många positiva effekter, relationen kompisar emellan lyfts av eleverna, bland annat att man känner sig orättvist behandlad.
- Arbete gentemot ungdomar och föräldrar för att få ännu större kännedom om sociala mediers påverkan på barn och ungas mående.

Rättigheter

FN:s konvention om barnets rättigheter har som mål att ge barn, oavsett bakgrund, rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Barnkonventionen klargör vilka rättigheter alla barn i hela världen har. I beslut och åtgärder som rör barn ska barnets bästa alltid beaktas.

Rättigheter får kraft när samhället följer rättigheterna för respektive målgrupp och att målgruppen känner till sina rättigheter. I svaren är det tydligt att ungdomarna inte vet vad deras rättigheter innebär. Endast 11 procent uppger att de känner till barnkonventionen och vad den innebär för dem i praktiken. Det är en oroande låg siffra. Samtidigt, i dialog med de unga, så vill några minnas att de har ett vagt minne av att ha jobbat med frågan när de var små.

På frågan om de får gifta sig med vem de vill var det en oroande hög andel som angav att de inte hade den möjligheten eller att de inte vet. Svaren var likartade sett till hela kommunen.

Rekommendationer:

- Fortsätta arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck där barn och unga behöver få större kännedom om det som en rättighetsfråga.
- Arbetet med HBTQ frågan behöver få större fokus bland barn och unga som en självklar rättighetsfråga.
- Öka kunskapen om rättighetsfrågan. Det behöver inte bara ske i skolan utan arenor som verkstäderna, biblioteket, samt kulturskolans aktiviteter kan nyttjas.

Trygghet

Det finns en relativt hög trygghetskänsla bland kommunens unga, nästan 85 procent svarar positivt. Det finns dock platser som ändå känns otrygga av olika anledningar. Det som sticker ut som platser där man känner sig otrygg är stan/centrum, på bussar, på väg till och från skolan, samt på nätet. Utsattheten för olika typer av brott är mycket hög bland ungdomarna.

Rekommendationer:

- Fortsatt arbete för ett tryggare centrum genom säkerhetsenhetens arbete med ”trygg i centrum”. Se över om det går att bredda arbetet, det handla om enkla insatser som bidrar till större trygghetskänsla.
- Nyttja Brottsförebyggande rådet som samverkansplattform, potential till kunskapshöjande med hjälp av befintliga verktyg och därmed förebyggande.

Meningsfull fritid

Ungdomarna är aktiva på sin fritid i stor utsträckning genom att främst träna, idrotta och gå på gym, umgås med kompisar, streama film/serie/youtube, vara ute i naturen och spela online/tv spel. Följande aktiviteter anger majoriteten att de gör mindre utav eller nästan inte alls; spela teater/musik, gå på ungdomsgård, gå på teater, biblioteket och konsert. De umgås främst hemma hos varandra, online, på gym eller i idrottshall, i centrum eller ute. Majoriteten av ungdomarna anser inte att utbudet som finns att tillgå i kommunen är intressant även om de till stor del anser att det finns en del att göra.

Kostnad och logistik är avgörande för en meningsfull fritid, svaren avviker negativt för Stenbergskolan och Bergviksskolan. På frågan om de anser att det finns saker att göra där de bor avviker främst Stenbergskolan och Vågbroskolan negativt.

I samtal med det centrala elevrådet framkom det att det inte finns någonstans att vara, eller ”hänga”. De pekar ut områden som bänkarna på E-center eller att platser som fanns på stan tidigare, inte längre är tillgängliga.

Rekommendationer

- Analysera konsekvenser för unga i arbetet med trygghetsskapande åtgärder, arbeta inkluderande.
- Kartlägg logistikmöjligheter, utvecklad kollektivtrafik.
- Nyttja befintliga arenor där ungdomarna redan är så att det känns mer som en ”mötesplats”. Utomhusmiljöer är intressanta att utveckla då unga svarar att de tillbringar en hel del tid ute i naturen.

- Samverkan och dialog kan hållas med gymmen för möjlighet till mer anpassade mötesplatser.
- Se kulturutbudet ur ett ungdomsperspektiv och om det kan komma utvecklas.

Framtidstro, arbete och sysselsättning

Drygt 90 procent av ungdomarna i årskurs 8 och 86 procent av gymnasieeleverna i år 2 ser ganska positivt till mycket positivt på framtiden, vilket är positivt. Av de med lägst framtidstro avviker Stenbergaskolan och Bergviksskolan.

Viljan till att ha ett sommarjobb finns men många unga lyckas inte få ett sommarjobb trots olika försök. Här sticker Stenbergaskolan ut med sämre utfall. Vågbroeleverna har lättast att skaffa sig ett sommarjobb då deras nätverk är starkare. Bergvikelever avviker med störst andel elever som har ett sommarjobb, extrajobb och som kan tänka sig stanna kvar i kommunen och ta ett jobb på orten efter avslutade gymnasiestudier.

Det är en hög andel som har en vilja att studera och göra annat efter gymnasiet. Stenbergaskolan avviker med att flest vill läsa vidare på högskola/universitet.

En mycket hög andel av eleverna kan tänka sig starta ett företag i framtiden och den största anledningen till att flytta ifrån kommunen är för att få ett arbete.

Rekommendationer:

- Se över kommunens sommarjobbsatsning för att se om det finns anledning att göra riktade insatser mot områden med större behov.
- Trossen som koncept inom ramen för arbete med skola och näringsliv kan vara ett komplement för stärkande insatser mot områden med större behov.
- Utveckla komplement till arbetsmarknadsmässan för att få större vetskap om de jobb som finns att tillgå i Söderhamn (jämför Ovanåkers kommun som gott exempel där näringslivsenheten träffar yngre årskullar).
- Ta vara på ungdomarnas intresse för att starta företag eller att utveckla sina entreprenöriella förmågor.

Tillitsskapande åtgärder på Norr

Behov av att arbeta med tillitsskapande åtgärder och aktivitetsnära verksamheter på Norr, har varit en fråga att hantera hos sektor styrning och stöd utan tydlighet i ägandeskap. Under 2024 har den förebyggande enheten tagit initiativ till att ordna en kommunal lokal på Skytten. Syftet med initiativet är att bedriva förebyggande aktivitetsnära verksamheter för att bidra till bättre förutsättningar för barnens livsvillkor. Förebyggande enheten har även breddat sina möjligheter att tillskapa fler kvalitativa aktiviteter genom samverkan med civilsamhället.

Samhällsbyggnadsenheten fick uppdraget att tillskapa en lokal på Norr under 2025 vilket förebyggande enheten redan hade gjort i samverkan med Faxeholmen.

Samhällsbyggnadsenheten ser dock Skytten som ett intressant område för att arbeta vidare med friskfaktorer då området har flera utmaningar. En av utmaningarna är att området sticker ut vad gäller statistik för antal anmälda brott till Polisen och anmälda ärenden i kommunens brottskartläggningsverktyg, Embrace.

Samhällsbyggnadsenheten har under våren 2025 gjort en social kartläggning av området som består av statistikunderlag och intervjuer på de två LSS-boenden som finns i området. I

kartläggningen framgår att det finns 209 barn och unga (2023 års statistik) i området. Av denna anledning är det förebyggande arbetet, parallellt med att hitta mer effektiva former att hantera problembilden, av vikt.



Figur 3. Planerade tillitsskapande åtgärder vid de blåmarkerade områdena i anslutning till Skytten.

Samhällsbyggnadsenheten kommer i samverkan med arbetsmarknadsenheten att påbörja insatser som röjning och gallring, i enlighet med de förslag som inkom vid trygghetsvandringar. Detta för att tillmötesgå medborgarnas önskemål. Åtgärderna underlättar förebyggande enhetens arbete på plats, ett arbete som bygger på att skapa tillit för aktivt deltagande i olika erbjudanden. De blåmarkerade områdena på kartan markerar planerade åtgärder.

Vidare har samhällsbyggnadsenheten tillsammans med sektor samhällsservice sett över möjligheten att nyttja den angränsande skogen till E4 som en friskfaktor för de boende. Kartläggningen som har genomförts visar på goda förutsättningar att genomföra åtgärder till en relativt låg kostnad. Förslag som naturliga lekplatser där skogens resurser nyttjats har setts över. Grillplatser och bänkar kommer att sättas ut för att skogen som friskfaktor ska nyttjas i större utsträckning i rekreationssyfte.

Utöver det har samhällsbyggnadsenheten i dialog med Söderhamn Nära sett över belysningen för att kunna förlänga barnens möjligheter att vistas i områdets aktivitetsområden.

Ytterligare insatser:

- Polisen har påbörjat en nationell samverkansstruktur (BOB-råd) för att tillsammans med socialtjänsten arbeta med barn och unga upp till 20 års ålder för att motverka att målgruppen hamnar i organiserad brottslighet.
- Säkerhetsenheten har startat en "Trygghet på Norr-grupp" med fokus på trygghetsskapande åtgärder.

Delaktighet och inflytande

Ungas demokrati och delaktighet

Att unga är delaktiga, sluter upp och har kunskap om hur en demokrati fungerar är på sikt avgörande för demokratins överlevnad. När förekomsten av hat och hot i offentliga samtal ökar, när demokratins principer och alla människors lika värde ifrågasätts - då är det viktigt att vi inte tar demokratin för given enligt Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor.

Det framgår i enkätundersökningen LUPP att ungdomarna i Söderhamns kommun har mycket lågt förtroende för politiker. Mer än 55 procent av ungdomarna har inte förtroende för politiker. Siffran är något bättre när det gäller förtroende för vuxna i allmänhet, men fler än 25 procent av ungdomarna har lågt förtroende för vuxna i allmänhet. Det finns också en mycket låg kunskap om hur man kan vara med och påverka i samhället och viljan är inte så stor att vara med och påverka i sin egen kommun. Den största anledningen är att man inte är tillräckligt intresserad, men en stor andel menar att de inte tror att det spelar någon roll. Det framkommer att det finns en distans mellan de som bestämmer och ungdomarna som blir påverkade av besluten.

Behov av fortsatt arbete – ungas demokrati och delaktighet

- Politiker behöver komma närmare ungas vardag där det finns arenor både inom och utanför skolan.
- Öka kunskapen hos ungdomar om den demokratiska processen och möjligheten att påverka. Det kan göras insatser i skolan, men även i arenor som Verkstäderna, biblioteket eller genom kulturskolans aktiviteter.
- Involvera barn och ungdomar i större beslut som rör dem.
- Arbeta med relevanta referensgrupper i det löpande utvecklingsarbetet.
- Möt engagemanget bland medborgare oavsett fråga.

Tillgänglighetsplan

Söderhamns kommuns har idag ett handikappolitiskt program som är 25 år gammalt. Det finns ett politiskt beslut från 2020 om att revidera programmet och en revidering påbörjades 2024.

Programmet i sin nuvarande form följer inte samhällsutvecklingen, kommunens styr- och ledningssystem eller nationella myndigheters rekommendationer för att jobba strategiskt med tillgänglighetsfrågor, som idag innefattar ett vidare begrepp. Tillgänglighet handlar till exempel även om hur vi gör kommunikation tillgänglig, individuella och politiska beslut tillgängliga och arbetsplatser eller en rekrytering tillgänglig.

Riksdagen har pekat ut fyra arbetssätt för att Sverige ska bli mer tillgängligt för personer med en funktionsnedsättning. Syftet är att de ska kunna vara mer delaktiga i samhället.

De fyra arbetssätten är:

- Principen om universell utformning
- Befintliga brister i tillgängligheten
- Individuella stöd och lösningar för individens självständighet
- Förebygga och motverka diskriminering

En tillgänglighetsplan ska omfatta att en person med en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga ska kunna vara delaktig i samhällets olika delar.

Enligt den genomförda enkätundersökningen LUPP hösten 2024 angav 25 procent av eleverna i årskurs 8 i Söderhamns kommun att de hade en funktionsnedsättning eller inte ville svara på frågan. Enligt Arbetsförmedlingens underlag för vecka 18 år 2025 finns det i Söderhamns kommun 310 individer i arbetslöshet som har ett funktionshinder, varav 47 är ungdomar. Underlaget innefattar inte Försäkringskassans siffror.

Under hösten 2024 besvarade samhällsbyggnadsenheten en enkätundersökning från Myndigheten för delaktighet som följer upp kommuners arbete med tillgänglighet. De som var behjälpliga med att svara på frågorna var kanslienhetsen, socialtjänsten, kundtjänst, Faxeholmen, kommunikationsenheten, HR – enheten, säkerhetsenheten och inköpsenheten. Söderhamns kommun fick 19 poäng av 42 möjliga vilket indikerar att det finns ett stort behov av att förbättra kommunens arbete med tillgänglighetsfrågor.

Det finns samtidigt verksamheter inom kommunen som har kommit längre i tillgänglighetsarbetet. Kultur- och fritidsenheten har till exempel arbetat med parasport och gjort tillgänglighetsanpassningar, bland annat vid Stenös badplats. Via Fritidsbanken har de rustat besöksmålet med tillgänglighetsanpassade utlåningsartiklar.

Söderhamns kommuns externa webbplats är också väl anpassad utifrån de tillgänglighetskrav som ställs. Ett arbete återstår med att anpassa interna kommunikationskanaler som intranätet och upphandlade kanaler, exempelvis Unikum som nyttjas av sektor barn och lärande för att kommunicera med föräldrar.

Detta har hänt under 2024 - tillgänglighetsplan

- Samhällsbyggnadsenheten har arbetat med det politiska uppdraget att uppdatera/göra en tillgänglighetsplan i enlighet med Söderhamns kommuns förutsättningar, medborgarnas behov, kommunens styr- och ledningssystem och lagkrav.
- Förarbetet har tagit stöd från andra kommuners arbete, Region Gävleborgs sakkunniga inom området samt Myndigheten för delaktighet.
- Samhällsbyggnadsenheten har arbetat med att ta fram ett förslag till ny tillgänglighetsplan tillsammans med Tillgänglighetsrådet som referensgrupp.

Behov av fortsatt arbete - tillgänglighetsplan

- Förankra förslaget till ny tillgänglighetsplan med kommunala nämnder.
- Besluta om ny tillgänglighetsplan.

Miljömässig hållbarhet

Behov av fortsatt arbete – miljö och klimat

- Se över i vilka ledningsgrupper och politiska forum som hållbarhetsarbetet ska hanteras
- Integrera styrdokumenterna för hållbarhet i ordinarie planerings- och uppföljningsprocesser, samt budgetarbete
- Ta fram en plan för grönplanering
- Fortsatt arbete med att anlägga våtmarker
- Ta fram en strategi för kommunens arbete med klimatanpassning
- Uppdatera kommunens kretsloppsplan
- Fullfölj investeringarna i källsortering i form av utbyggnad av miljöhus
- Ställ krav på hållbara inköp i linje med anskaffningstrappan (cirkulera internt, köp begagnat)
- Utveckla och samordna arbetet med intern miljöledning (transporter, inköp och återbruk källsortering, hantering av farligt avfall mm)
- Utveckla och sprid kunskap om hållbara evenemang i linje med kommunens nya riktlinjer
- Utveckla kommunens arbete för att förebygga och återanvända byggavfall
- Arbeta vidare med självfinansierade investeringar för smarta energisystem i fastigheter och avsätt medel till en förstudie
- Följ införlivande av CSR-direktivet, samt EU-direktiv för energieffektivitet och laddstolpar
- Samordna arbetet med hållbara transporter, åtgärder och rutiner för prioriteringar utifrån översiktsplanens inriktningar
- Fortsatt fokus på omställning till fossilfria transporter i kommunal verksamhet
- Fortsatt utbyggnad av laddmöjligheter för elfordon vid kommunala lokaler och bostadsbolagets bostäder och lokaler med fler än 20 p-platser
- Uppdatera kommunens resepolicy och följ upp kommunens tjänsteresor, speciellt avseende klimatpåverkan från inrikes och utrikes flygresor
- Samordna kommunens beredskapsarbete med hållbarhetsarbete inom vatten, avfallshantering, energi- och klimatarbete, klimatanpassning, livsmedelsförsörjning med flera områden
- Sök medel från Tillväxtverket i linje med den territoriella strategin för Gävleborg – smarta energisystem, klimatanpassning, cirkulär ekonomi

Energi- och klimat

Ny plan för energi och klimat

Under året fattades beslut om en ny plan för energi och klimat. Planen innehåller inriktningsmål och energi- och klimatåtgärder för både kommun och kommunala bolag, men även för Söderhamns geografiska område som helhet. Det handlar om åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser och öka energieffektiviteten inom olika samhällsområden; hållbara transporter, förnyelsebar energitillförsel och effektiv energianvändning, energi- och klimataspekter i fysisk planering, klimatsmart konsumtion samt kolsänkor.

Det finns en kommunövergripande arbetsgrupp för arbetet med energi och klimat som har i uppdrag att samordna arbetet med åtgärder under planperioden. I gruppen ingår representanter från alla sektorer och bolag.

Hållbara transporter

Ett fokusområde i energi- och klimatplanen är hållbara transporter. Kommunen har arbetat utifrån ett stadsmiljöavtal de senaste åren med investeringar i gång-, cykel- och kollektivtrafik. En trafikplan är framtagen som i nuläget är på internremiss. Kommunen söker även statlig medfinansiering hos Trafikverket för cykelåtgärder. Under 2024 invigdes den nya cykelvägen mellan resecentrum och centrum. Under 2024 investerades dessutom i tillgänglighetsanpassning av en busshållplats vid Stenö camping via statlig medfinansiering, samt i cykelparkeringar och cykelpumpar i centrum som en del av centrumutvecklingen.

Kommunen har en intern cykelgrupp som arbetar för att främja cykling. En cykeldag anordnades under året och kampanjen vintercyklisten genomfördes i vilken 20 vintercyklister sponsras med vinterdäck för att prova på vintercykling.

En stor utmaning ligger i att underlätta för medborgare på landsbygden att åka kollektivt. I den nya landsbygdsplanen är infrastruktur och kollektivtrafik två viktiga frågor att arbeta vidare med. Utmaningar kring hållbara transporter är även ett område som kommunen tillsammans med Region Gävleborg med flera söker medel för via en territoriell strategi som lämnats in till Tillväxtverket.

Det finns potential att arbeta vidare kommuninternt för att samla arbetet med hållbara transporter. Det vore önskvärt med en samlad bild över åtgärder på sikt och prioriteringar, för att till exempel kunna synkronisera åtgärder med ansökan om statlig medfinansiering. Rutiner och gemensamma arbetssätt skulle behöva utvecklas för att få en bra styrning av arbetet i linje med ställningstaganden i översiktsplanen, till exempel gällande prioriteringsordningen för transportmedel.

Det är även värt att nämna upphandling av transporter som ett viktigt verktyg i omställningen till hållbara transporter. Det finns flera exempel på företag i närområdet som ställer om till ”utsläppsfria” transporter.

Omställning av kommunens fordonsflotta

Under 2024 investerade bilpoolen endast i elfordon i linje med politiskt beslut om att fossilfria alternativ ska väljas vid nyanskaffning av fordon till bilpoolen (KF § 59 2022-03-28). Antalet fordon o bilpoolen har minskat under 2024. I dagsläget består bilpoolens fordonsflotta av:

55 elbilar

62 dieselbilar godkända för att köra på HVO 100

75 övriga dieselbilar

13 bensinbilar

Omställningen av kommunens fordonsflotta pågår, men det är svårt att nå den politiska inriktningen om en fossilfri fordonsflotta till 2025. Under 2024 har ett tjugotal nya laddplatser tillkommit vid kommunens fastigheter i takt med att investeringar gjorts i elbilar. Det är relevant att följa utvecklingen av smarta energisystem som går snabbt, bland annat för att kunna nyttja elbilar vid fastigheter för lagring av el och för att avlasta elnätet vid effekttoppar.

Det finns ett antal dieselbilar kvar som inte har godkänt från försäkringsbolag för att tanka HVO100, men i takt med att dessa byts ut är det fullt möjligt att ha en fossilfri fordonsflotta inom ett par år. Värt att notera är att Söderhamn Nära har en fossilfri fordonsflotta sen flera år tillbaka.

Klimatpåverkan tjänsteresor

Under 2024 ökade andelen förnybara drivmedel för tjänsteresor med bil i kommunens fordonsflotta från 50 procent till 59 procent, en positiv trend även om det är en bit kvar till fossilfria transporter. Om man räknar på utsläpp från tjänsteresor med bil motsvarar det 0,15 ton koldioxidekvivalenter per årsarbetare i utsläpp av växthusgaser. För 2023 var motsvarande siffra 0,17 ton koldioxidekvivalenter.

Ovanstående data innehåller inte klimatpåverkan från tjänsteresor med flyg. Under 2024 finns mellan 60-70 flygresor inrikes och utrikes av anställda i kommunen. Utsläppen från dessa resor skulle behöva sammanställas och utvärderas.

Strategi för utbyggnad av laddplatser för elfordon samt tankställen för förnybara drivmedel

Söderhamns kommun har sen år 2021 haft en strategi för utbyggnad av laddplatser samt tankställen för förnybara drivmedel. Det har funnits investeringsmedel avsatta för utbyggnad av laddplatser vid kommunens egna fastigheter. Dessutom har kommunen beviljats medel från Klimatklivet för att sätta upp publika destinationsladdare vid kommunala parkeringar i centrum. De sista laddstolparna monterades under 2024 i samband med att centrum rustades. Samtliga platser har förberetts med extra "laddbrunnar" så att det lätt ska kunna gå att sätta upp flera laddpunkter. Det kommunala energibolaget Söderhamn Nära har hand om drift och betalsystem.

Utöver kommunens egna satsningar i utbyggnad har en rad privata aktörer investerat i laddplatser i kommunen, främst vid E-center i anslutning till E4. Kommunen är markägare för hela området vid E-center och Söderhamnsporten och Söderhamn Nära (Elnät) nätägare i samma område. Samarbete kring markarbeten och utbyggnad av förstärkt elnätskapacitet vid Söderhamnsporten har lagt en god grund för de privata investeringarna.

Det finns ett flertal förfrågningar om investeringar i laddning, däribland förfrågningar från aktörer som vill investera i laddning av tunga fordon. Ett par företag har fått statliga medel beviljade till investeringar i laddning för tunga fordon (stöd till regionala elektrifieringspiloter för tunga transporter) samt tankstation för vätgas (Klimatklivet) vid Tönnebro. I kommunens närområde finns även goda exempel på företag som investerar i ellastbilar.

Kommunens arbete med att främja investeringar i publik laddinfrastruktur bidrog till att kommunen vann utmärkelsen årets laddkommun 2024. Till grund för bedömningen låg även nationell statistik från Power Circle som visar en ökning under 2024 i Söderhamns kommun med:

Antal laddhybrider	+ 28 %
Antal elbilar	+ 25 %
Laddbara fordon per capita	+ 28 %
Antal laddpunkter	+ 51 %
Antal laddstationer	+ 80 %

Den regionala kollektivtrafikmyndigheten X-trafik har upphandlat busstrafik för 2025 och framåt för Hälsingland. Det kommer ett 50-tal elbussar under året till hälsingekommunerna. Alla stadsbussar samt 75 procent av all regiontrafik ska köras på el och resten på biodiesel. Investeringar i laddning av bussar kommer på plats under våren 2025 i Söderhamn.

Söderhamns kommun har arbetat aktivt med laddinfrastruktur men uppfyller inte lagkraven för laddplatser vid byggnader med fler än 20 parkeringsplatser. Det finns bland annat behov av att investera i laddning vid fastigheter som Hällåsen och flera äldreboenden. Det finns även behov av att ta fram en strategi med laddkoncept för hyresgäster i kommunala hyresbostäder och hyreslokaler. Det finns till sist en politisk viljeinriktning om att stödja utbyggnad av publik laddning på landsbygden i Söderhamn.

Luftföroreningar

Söderhamns kommun är medlem i Östra Sveriges Luftvårdsförbund som övervakar, analyserar och beskriver luftkvaliteten i bland annat Söderhamns kommun. Kommunen rapporterar årligen underlag om utsläpp från industrier och data från trafikmätningar till förbundet som sedan simulerar halterna av luftföroreningar.

Luftkvaliteten är generellt sett bra i Söderhamns kommun. Vägtrafiken står för störst påverkan på tätortsluften. Det finns några gaturum i centrala Söderhamn med halter över den så kallade nedre utvärderingströskeln och där miljömålet inte klaras för partiklar och kvävedioxid.

Förnybar energiproduktion och effektiv energianvändning

Under 2024 slutfördes investeringen i Östanbo LSS-boende. Fastigheten har smarta energilösningar och solesproduktion. Investeringar i solesproduktion har även gjorts hos Söderhamn Nära under året.

Det tidigare energieffektiviseringsprojektet, EPC, fortsätter bidra till minskad förbrukning och lägre kostnader enligt plan. De kommunala bolagen Faxeholmen och Söderhamn Näras arbetar med energismarta lösningar för sina kunder, smart styrning av värme, elförbrukning, vattenanvändning med mera men det finns potential att ta ett kommungemensamt steg till. Under 2024 har behovet om att göra en förstudie till ett nytt ”EPC-projekt” lyfts i flera ledningsgrupper. Det händer mycket inom området smarta energisystem, kring smarta nät och smart energilagring kopplat till förnybar energiproduktion och energieffektivisering. Det finns dessutom utlysningar från Tillväxtverket för finansiering av förstudier inom området. Nya EU-direktiv om energieffektivisering och byggnaders energiprestanda kommer ställa större krav inom dessa områden de närmaste åren.

Energiplanering

Det pågår en rad förfrågningar kopplat till vindkraftetableringar i kommunen. Det finns samtidigt potential till nya industrikluster mellan vindkraftproducenter och intressenter som bland annat vill tillverka vätgas och e-metanol. Energimyndigheten har fattat beslut om att finansiera en tjänst som ska arbeta vidare med energiplanering i en mellankommunal plattform i Gävleborg, en plattform för att skapa regionalt samordnade kommunala energiplaner och samtidigt hålla ihop en förvaltningsövergripande plattform för utveckling av området Vallvik.

Kraftvärme

Söderhamn Nära är ansvariga för produktion av fjärrvärme i kommunen och bolaget har drygt 1 100 kunder anslutna till fjärrvärme. Idag är fjärrvärmeproduktionen till 99 procent fossilfri. I kraftvärmeverket i Söderhamn produceras även förnybar el.

För att möta framtiden med stora förändringar för bränsle, skärpta krav på utsläpp till luft och vatten samt för att upprätthålla konkurrenskraften pågår ett antal projekt, exempelvis förbättrad produktion vid mellan- och sommarlast.

Träbyggnadsstrategi

Under 2024 invigdes ett det nya LSS-boendet Östanbo. Byggnaden är uppförd i trä och ett genomgående tema för bygget har varit återbruk och hållbarhet. Det finns potential att stimulera fastighetsägare och byggherrar till att fortsatt bygga i trä i linje med den politiska inriktningen i strategin.

Vatten

Lokal vattengrupp

Det finns en kommunövergripande arbetsgrupp för arbetet med vattenfrågor i kommunen. I gruppen ingår representanter från alla sektorer och bolag, samt Ljusnans-Voxnans Vattenvårdsförbund. Gruppen har i uppdrag att samordna vattenrelaterat arbete och har funnits ett tiotal år. Nycklar till ett lyckat genomförande inom vattenområdet i kommunen är bland annat samverkan och gemensamma ansökningar om finansiering för åtgärder inom vatten.

Ekosystembaserad havsförvaltning Södra Bottenhavet

Söderhamns kommun deltar sedan några år tillbaka i projektet Ekosystembaserad havsförvaltning Södra Bottenhavet. Det är ett samarbetsprojekt mellan de fem kommunerna Söderhamn, Gävle, Älvkarleby, Tierp och Östhammar samt organisationer, företag, länsstyrelser, regioner och privatpersoner och ideella föreningar som arbetar för ekosystembaserad havsförvaltning och olika fysiska insatser i området. Projektet har finansierats via Havs- och vattenmyndigheten med stöd av EU-medel och Söderhamns kommun har en av projektledarna anställda i sin regi.

I projektet arbetar man tillsammans för en havsförvaltning som bygger på ekosystemansatsen och delaktighet med ett tydligt regionalt inflytande, en förvaltning som ska möjliggöra förändringar för ett hållbart nyttjande av en frisk och levande havsmiljö inom ekosystemets gränser.

Vattenvårdsarbete

Kommunen samverkar kring åtgärder i vatten och finansiering av desamma med flera aktörer som Länsstyrelsen Gävleborg, Sportfiskarna, Stora Enso men framförallt Ljusnan-Voxnans Vattenvårdsförbund. Det handlar om arbete med biologisk mångfald i vatten i olika former, naturbaserade lösningar för dagvattenhantering och klimatanpassning, övergödning med flera miljöområden.

Under 2024 har kommunen i samverkan med vattenvårdsförbundet bland annat fått finansiering via lokala naturvårdsmedel för att ta fram en samlad vattenplan för Söderhamnsåns nedre delar. Med hjälp av medel från Naturskyddsföreningen samt Sparbanksstiftelsen genomförde vattenvårdsförbundet i samverkan med kommunen också konkreta åtgärder under 2024, bland annat för att fisk ska kunna vandra upp i ån mellan Kvarndammen och Smäckbron, samt arbete för att återskapa kustnära lekmiljöer för fisk.

Den här typen av åtgärder som kan göras i samverkan och med externa medel bör ha hög prioritet de närmaste åren då det finns stora behov av att arbeta med miljömålen för levande sjöar och vattendrag, kust och hav.

Dricksvatten och PFAS

Söderhamn Nära har beslutat att driftsätta en ny vattentäkt i Mohedsdeltat. Denna ska förstärka Kinstabys vattentäkt och fungera som en åtgärd för att möta de nya PFAS-gränsvärdena som börjar gälla 2026. Stor uppmärksamhet har under senare år ägnats åt föroreningar som PFAS i grundvatten, särskilt från tidigare brandövningar vid före detta

flygflottiljen. Under 2024 har möten med Försvarmakten hållits angående PFAS-föroreningen i en av de kommunala vattentäkterna. Samarbetet mellan kommunen, Försvarmakten och Söderhamn Nära är avgörande för att förstå problemet och utveckla strategier för att återställa vattentäkten.

Planeringen för nödvatten har också fortskridit, i nära samarbete med Söderhamns kommun, för att stärka förmågan att hantera vattenförsörjningen även vid kriser.

Söderhamn Nära undersöker och utreder åtgärder för problem med PFAS i grundvattenförekomster som nyttjas för dricksvattentäkter. Det finns problem med PFAS vid den före detta flygflottiljen F15. Försvarmakten ansvarar för utredning och undersökning och kommunen deltar aktivt i arbetet och kopplar ihop undersökningar med risk för spridning i närliggande påverkansområde (yt- och grundvatten). Området är fortsatt prioriterat för provtagningar och åtgärder av Försvarmakten under 2025. Kommunen utreder även andra områden som kan ha potentiella föroreningar av PFAS, exempelvis tätortsnära skog i anslutning till en före detta brandstation, samt vid nedlagda deponier.

Skyfallskartering och ny vattentjänstplan

Söderhamns kommun håller på att ta fram en vattentjänstplan i nära samarbete med Söderhamn Nära. Arbetet sker som en del av EU-projektet Nurse Coast. I arbetet har en skyfallskartering gjorts för den allmänna VA-anläggningen. Karteringen visar att kommunen överlag har en robust anläggning vid skyfall men den har också hittat några platser där det går att göra punktinsatser för att förbättra säkerheten. Skötsel av diken och andra skyfallsleder är en viktig åtgärd.

Även arbetet med att klimatsäkra verksamheten får allt större betydelse. Klimatförändringarna kommer ge ökade regnmängder och intensivare regn men även fler värmeböljor och havsnivåhöjningar. Många aktörer i samhället har ansvar i att förbereda samhället på de här förändringarna. Kommunen behöver arbeta med att göra plats i bebyggelsen för de ökade regnmängderna utifrån sitt planeringsansvar men även i egenskap av väghållare, allmän platsmarkhållare och fastighetsägare.

Klimatanpassning

Ett EU-projekt som omfattar dagvattenlöningar och klimatanpassning påbörjades 2023, Must Be. Kommunen investerar som en del av projektet i klimatanpassningsåtgärder vid tidigare översvämningsdrabbade fastigheter vid Broberg, Dallas, CFL samt vid Söderhamnsporten.

Kommunen lämnade under 2024 även in ansökningar till MSB gällande utlysning av statsbidrag till förebyggande åtgärder mot naturolyckor. Det handlar om åtgärder vid Faxeholm, CFL och Söderhamnsporten.

Under 2024-2025 har Söderhamns kommun beviljats finansiering från Formas för medverkan i policylab för klimatanpassning/grönplanering. Projektet leds av KTH och Länsstyrelsen Gävleborg och tema för Söderhamns del i projektet är klimatanpassning kopplat till brukande av skog.

Kommunen arbetar med åtgärder på flera olika platser som haft översvämningsproblem.

Dagvattenåtgärder är genomförda inom mark längs med Trångstavägen, Långmor och Sundbovägen.

Arbetet med klimatanpassning kommer kräva ett ökat fokus framöver och det vore önskvärt att arbetet samlades och drevs med gemensam strategisk inriktning i kommunen eftersom arbetet är kommunövergripande. I dagsläget saknas en strategi för kommunens arbete och resurser för samordning.

Biologisk mångfald, ekosystemtjänster och friluftsliv

Plan för grönplanering

Kommunen har blivit beviljade 1 000 tkr i lokala naturvårdsmedel för att ta fram en samlad plan för grönplanering 2023-2025 som inkluderar robusta naturbaserade lösningar som bidrar till både biologisk mångfald och klimatanpassning. Tanken är att planen ska rymma åtgärder gällande friluftsliv, skötselåtgärder av natur, skydd av natur, skogsbruk, tätortsnära natur, ekosystemtjänster, grön infrastruktur, hållbar förvaltning av kust och hav, sjöar och vattendrag – fiskevård, samt invasiva arter.

Våtmarker

I kommunplanen för 2024-2027 finns ett uppdrag om att arbeta med våtmarker, inklusive en budgetpost för perioden. Kommunen har ansökt om lokala naturvårdsmedel för våtmarker och beviljats 1 350 tkr med 90 procent finansieringsgrad för att göra en inventering av markområden med gynnsamma förhållanden för anläggning av våtmarker i Söderhamns kommun. Inventeringen ligger till grund för att i nästa steg återskapa, restaurera och nyanlägga våtmarker. Våtmarker bidrar till ekosystemtjänster och nyttor som att öka den biologiska mångfalden, minska problemen med övergödning, öka kolinlagringen och minska klimatpåverkan från växthusgaser, samt uppehålla vatten och bidra till att minska problematik med översvämningar och torka.

Naturreservat

Under 2024 har Söderhamns kommun i samverkan med Länsstyrelsen Gävleborg arbetat med reservatsbildning och ersättning för reservatsbildning vid de kommunägda öarna Tupparna-Kalvhararna. Utöver arbete med att ta fram underlag för det marina reservat har kommunen fått ett nytt naturreservat vid kommungränsen till Hudiksvalls kommun under 2024. Det är ett naturreservat med tallskogar på hållmarker och klapperstensfält, Ljusmyrsbergets naturreservat.

Markförvaltning och friluftsliv

Kommunen utvecklar kontinuerligt alternativa skogsbruksmetoder i den egna skogen till en mer hållbar och ekosystemanpassad skogsförvaltning. Anpassningarna ligger i linje med vad som finns uttalat i kommunens översiktsplan.

Under 2024 har tryggheten och attraktiviteten på Hällmyraområdet ökat till följd av skogsåtgärder, nya grillplatser och vindskydd. Arbetet är en del av uppdraget att bevara och utveckla natur- och friluftsvärden på Hällåsen och Hällmyraområdet, som grund för rekreation, friluftsliv och besöksnäring.

Projektet "Vandringsleder Gävleborg" har innefattat utveckling och underhåll av stigar och leder och förbättrat möjligheterna till friluftsliv i kommunen under 2024. Vandringsleder synliggörs i Naturkartan och genom ett nystartat projekt.

En handlingsplan för de invasiva främmande arter jätteloka och jätte balsamin är framtagen på uppdrag av Länsstyrelsen Gävleborg. Under vår och tidig sommar har ett arbete pågått med att störa skarv i Söderhamns fjärden och utanför Sandarne. De störningsåtgärder som gjorts har gett effekt då skarven inte har etablerats på fler öar.

Giftfritt och cirkulärt samhälle

Kretsloppsplan

I samband med att kretsloppsplanen antogs, förlängdes uppdraget för den lokala kretsloppsplanegruppen. I arbetsgruppen ingår representanter från alla sektorer och bolag. Gruppen har i uppdrag att samordna arbetet med åtgärder under planperioden.

En viktig pusselbit för att få fart i kretsloppsplanens åtgärder har varit resurssättning till införande av bland annat källsortering, tillsättning av tjänster som miljöpedagoger och sanering av deponier.

Under 2024 fanns två miljöpedagoger anställda för att arbeta med genomförande av kretsloppsplanens åtgärder. Huvudfokus för tjänsterna var att ta fram en fram en genomförandeplan för källsortering i all kommunal verksamhet. Inventering skedde i alla kommunägda fastigheter och i fastigheter där kommunen är hyresgäst under projektperioden. Införande av källsortering, även insamling av matavfall i kommunala verksamheter är nu på plats i flertalet verksamheter. En pott av investeringsmedlen fördelades om till annan verksamhet vilket medförde att utbyggnaden av miljöhus pausades. Det finns ett färdigt underlag för att sätta igång investeringen vilket vore önskvärt för att få långsiktiga förutsättningar för källsortering att fungera.

Kretsloppsplanens åtgärder är en del av ordinarie verksamhet i flera verksamheter, men kretsloppsplanegruppen återkommer till diskussioner om arbetsområden att utveckla. Bland annat ser gruppen ett behov att arbeta mer systematiskt med farligt avfall i den kommunala verksamheten. Det behövs ett uppdrag om att ta fram kommunikationsmaterial och upprätta rutiner för hantering av farligt avfall, helst kommunövergripande. Idag lever kommunen inte upp till ställda lagkrav gällande rapportering och hantering av farligt avfall. Arbetet skulle kunna vara en del i ett större uppdrag om att tydliggöra och ta fram rutiner för en samlad intern miljöledning i kommunen.

Återvinning

Söderhamn Nära ansvarar från och med 2024 för insamling och omhändertagande av avfall under kommunalt ansvar, vilket även innefattar förpackningsmaterial. Under 2024 blev även utsortering av matavfall obligatoriskt. Matavfallet som samlas in i kommunen används för biogasproduktion vid Ekogas anläggning i Forsbacka.

Från och med 2025 gäller nya regler för utsortering av kläder och textilier. Detta innebär att kläder, trasiga strumpor, sängkläder och allt annat som är gjort av någon typ av textil inte längre kommer att få slängas i det gröna kärlet för restavfall. Materialet omhändertas av biståndsorganisationen Human Bridge.

Söderhamn Nära arbetar för att minska avfallet och främja återvinning och återbruk. Vid Långtå återvinningscentral finns möjlighet att lämna material till återbruk. Här finns också en insamlingsbod för fritidsutrustning genom ett samarbete med kommunen och Fritidsbanken.

Faxeholmen tar ett stort ansvar för att anpassa ytor för fastighetsnära insamling så att de blir tillgängliga, ett nära samarbete med Söderhamn Nära som grund. Städning av

återvinningsstationer har utvecklats under året och en familjedag på Skytten om miljö och avfallssortering har genomförts.

Mängden grovsopor har minskat, vilket kan bero på färre hyresgäster men även på Söderhamn Närås satsningar. Samtidigt kvarstår utmaningar med att nå fram i kommunikationen till de boende och förklara varför sophus försvinner till förmån för bättre avfallshantering lite längre bort.

Riktlinjer för hållbara evenemang

Kommunens riktlinjer och checklistor för hållbara evenemang fungerar som stöd vid planering av stora och små evenemang, möten och konferenser. Det kan handla om insatser för att minska klimatavtryck samt skapa ett tryggt, säkert och inkluderande evenemang. Riktlinjerna gäller i första hand evenemang som kommunen själv arrangerar, men hållbarhetsperspektivet kommer även att avspeglats i exempelvis bedömning av föreningsbidrag och i samband med platsupplåtelse.

Under 2024 har kommunens riktlinjer för hållbara evenemang bland annat använts som grund för hållbarhetsarbetet till School 's out. Vid planering av arrangemanget valdes relevanta hållbarhetsmål och insatser. Det handlade bland annat om att öka tryggheten genom att kommunicera telefonnummer till förebyggande enheten som arbetade under evenemanget samt att arbeta för ökad andel lokal och vegetarisk kost vid matvagnarna.

I dagsläget är riktlinjerna endast implementerade inom sektor samhällsservice och de kommuniceras med de aktörer som sektorn har kontakt och samverkar med. Det finns en stor potential att utveckla arbetet för hållbara evenemang i kommunens samtliga verksamheter. Fokus behöver ligga på att gå från ord till handling. Det är viktigt att hållbara satsningar sker, men viktigast av allt är att börja göra insatser i linje med riktlinjerna och arbeta med positiv förstärkning, uppföljning och kommunikation kopplat till insatserna. Det lägger grunden till engagemang, beteendeförändring och attraktionskraft både i den egna organisationen och hos kunder, intressenter och i samhället.

Hållbara inköp

I linje med den kretsloppsplan och upphandlings- och inköspolicy som Söderhamns kommun tagit fram arbetar kommunen för ett mer hållbart och cirkulärt förhållningssätt till anskaffning av varor och tjänster. Med hjälp av en anskaffningstrappa ska det vara lätt att göra rätt för samtliga medarbetare som ansvarar för anskaffning av varor, tjänster och entreprenader. Innan ett inköpsbeslut fattas ska verksamheten genom en behovsanalys bedöma om behovet kan tillgodoses på annat sätt än genom att köpa nytt, att tänka in hållbarhet och cirkulär ekonomi.



Anskaffningstrappans olika steg:

1. Noggrann behovsanalys
2. Cirkulera internt
3. Köpa begagnat
4. Köpa nytt

Kommunen ska arbeta med minskad klimatpåverkan genom hela inköpsprocessen och ställa relevanta energi- och klimatkrav. Inköpsenheten arbetar bland annat med de lokala livsmedelsproducenterna som bjuds in till upphandlingsskola och ges möjlighet att lämna anbud på de produkter och partier de kan leverera under säsong. Ökade miljökrav har även ställts i upphandling av hygienartiklar under året.

Under 2024 bjöds en kock från varje tillagningskök inom äldreomsorgen samt en kock från skolan in till att delta på en inspirations- och utbildningsträff om klimatsmarta måltider. Deltagarna fick information och inspiration i att laga måltider av produkter och råvaror med inriktning på bra, prisvärt och hållbart. Kostavdelningen har även arbetat utvecklat matsedeln med fler måltider som innehåller hållbara proteiner, exempelvis ärt- och bondbönor samt sillfärs under året och andelen ekologiska inköp av mejerivaror har stigit från 14 procent till 65 procent.

Matsvinn

Matsvinnsmätning har under 2024 genomförts i skolor, förskolor och äldreomsorg där serverings- och tallrikssvinn har vägts och dokumenterats i den nya matsvinnsmodulen. En minskning av svinnet har skett i förskolor.

Aktiviteter för delaktighet och lärande för minskat matsvinn pågår i förskolor och skolor och sker i dagsläget framförallt vid matråd och kostträffar. Vid Vågbro och Stentäktens skolor har skolpersonal i samverkan med måltidspersonal fört dialoger med elever klassvis, om måltider,

måltidsmiljö och matsvinn och dess negativa konsekvenser. På Stenbergaskolan har måltidspersonal tagit initiativet till en matsvinnsutmaning i årskurs F-3 och samtidigt samverkat med skolpersonal kring matsvinnfrågor. Vid Norrtullskolans matsal har samverkan lett till förbättringsåtgärder för en trivsamt måltidsmiljö för grundskoleeleverna med ommöblering och avskärmningar med myshörnor och en separat station för omtagning av mat vilket bidrar till minskad stress och mindre matsvinn.

För att undvika att matsvinn uppstår inom äldreomsorgen, då för stora mängder mat skickas från köket till avdelningar, har ett informations- och samverkansarbete påbörjats med att anpassa portionsstorlekar, och införa trygghetslagring av beredskapsmat som snabbt kan värmas i mikrovågsugn. Det ger en ökad trygghet för vårdpersonalen där oro kan finnas att maten kan ta slut när mängderna för utskick minskas.

Återbruk

Möbelpoolen har funnits ett flertal år och verksamheten har växt och blivit en allt större del av REDO:s verksamhet. Omsättningen av möbler internt i kommunen är god. Det finns många idéer inom verksamheten kring hur kommunens möbelhantering skulle kunna utvecklas.

Under 2024 har kommunen utvecklat sitt arbete med återbruk av byggmaterial. I samband med att lokaler renoverades i Lönnen har en bärande idé varit återbruk av material från andra fastigheter. En uträkning visar att återanvända lysarmaturer, kodlås och dörrar sparar omkring 700 000 kronor. Plus den kostnad som undvikits då de inflyttade verksamheterna återanvänt möbler. Sannolikt några hundratusen kronor ytterligare. Plus förstås effekten med minskat klimatavtryck och påverkan på miljön.

Kommunen har även arbetat med återbruk när lägenheter för kommunmottagandet av flyktingar möbleras. I första hand används möbler och annan utrustning från möbelpool och de avtal som finns med lokala secondhandbutiker.

Under 2024 ökade Fritidsbankens verksamhet. Antalet lånetillfällen och antal aktiverade personer dubblerades jämfört med 2023 och omfattade 2 000 lånetillfällen, 16 000 utlånade artiklar och 6 000 aktiverade individer. Fritidsbanken innebär även handledning för flera praktikanter och deltagare från olika arbetsmarknadsåtgärder. Under året avslutade två personer sina introduktionsanställningar och gick vidare till egenförsörjning.

Det finns en potential att arbeta vidare med återbruk av fler produkter, bland annat IT och telefoner i linje med kretsloppsplanen.

Nedskräpning

Kommunen deltog som vanligt i årets skräpplockardagar med syfte att lära barn och vuxna om nedskräpning, avfall, återvinning, hållbar utveckling och att på lång sikt förändra beteenden. Under året hade Söderhamns kommun en fin uppslutning med drygt 1 800 barn från förskolor och skolor i kommunen. Ett antal föreningar och några arbetsplatser inom kommunen anmälde också sitt deltagande.

Kommunen genomförde en skräpmätning i offentlig miljö, en mätning som ligger till grund för årlig ersättning från producenterna av engångsplastprodukter för att täcka kostnader för uppstädning och tillhörande kostnader. Kommunen arbetar även med lösningar för att de nya

lagkraven om källsortering på torg och i parker från 2026 ska kunna uppfyllas.

Skärgårdsenheten har i samarbete med Söderhamn Nära återigen utfört en östädning. Arbetsbåten Remmaren åkte till utpekade platser i skärgården där allmänheten lämnade skräp från öarna. Flera ton skräp samlades in och togs om hand på Långtå.

Nedlagda deponier och förorenade områden

Arbetet med nedlagda deponier pågår och konsulter har tagit fram väl utarbetade provplaner för deponierna Ala, Granskär och Myskje. Den enda deponin som inte har en så kallad MIFO-klassning är Stråtjäradeponin.

Saneringen av kisaska nedanför Faxeholm är genomförd i den första etappen och det är nu möjligt att nyttja vandringsleden som utgör del av Sågverkstrammet.

Övergripande styrning och samverkan

Revision av styrning av hållbarhetsarbetet

Söderhamns kommuns revisorer genomförde med hjälp av PwC en granskning av kommunens styrning av hållbarhetsarbetet under 2024. Det mynnade ut i en återrapport från kommunstyrelsen till revisorerna och ett uppdrag från kommunstyrelsen till kommunförvaltningen om

- att utveckla och tydliggöra organisation och efterlevnad för att samordna hållbarhetsarbetet ur ett koncernperspektiv, samt
- att se över hur planer och strategier, som ligger till grund för hållbarhetsarbetet, på ett bättre sätt kan samlas och integreras i ordinarie målstyrning, budgetarbete och inlemmas i ordinarie nämnders och bolags verksamhetsplanering och uppföljning.

Samverkan med andra aktörer

Kommunen träffar regelbundet Nätverket Hållbart Söderhamn som sen 2021 verkar för en hållbar utveckling i kommunen. I nätverket ingår Söderhamns kommun, Naturskyddsföreningen, ALLIS - Söderhamns kommunbygderåd, Equmeniakyrkan, Fridays For Future, Föreningarnas Hus i Marmaverken, Röda Korset, Stenbackens boende- och arbetskooperativ, Trönöbygden Ekonomisk Förening, Studieförbundet Bilda Mitt, Studiefrämjandet och ABF. Under 2024 anordnade nätverket bland annat en hållbarhetsdag med föredrag och interaktiva diskussioner på CFL.

Kommunen är medlem i Sveriges ekokommuner och deltar aktivt i tjänstemannaforum med kollegor från övriga Sverige. Kommunen har också en politisk representant med i styrelsen för Sveriges ekokommuner.

För att uppfylla lagkrav kopplat till miljö kvalitetsnormer och miljömål för luftkvalitet är kommunen i likhet med övriga kommuner i länet medlem i Östra Sveriges Luftvårdsförbund. Kommunen har utsedda politiska ombud och tjänstemän som ansvarar för rapporteringar och underlag till förbundet.

Söderhamns kommun är medlem i Ljusnan-Voxnans vattenvårdsförbund precis som övriga kommuner i avrinningsområdet. Kommunen har en politisk representant med i styrelsen.

Kommunen är medlem i BioDrivMitt som arbetar regionalt i Gävleborg/Dalarna för hållbara transporter.

Kommunen samverkar i flera tjänstemannaforum kring social och miljömässig hållbarhet. Region Gävleborg håller i Miljöforum, ett samverkansforum för kommunens miljöstrategier, samt representanter från Länsstyrelsen och Högskolan i Gävle. Under 2024 har det bland annat tagits fram en gemensam territoriell strategi för länet som ligger till grund för utlysningar från Tillväxtverket för arbete med hållbara transporter, klimatanpassning, smarta energisystem, klimatanpassning med mera.

Länsstyrelsen ansvarar för åtgärdsprogrammet för miljömålen i Gävleborg och har en arbetsgrupp för förankring av åtgärdsarbetet. Länsstyrelsen genomför i samverkan med offentliga aktörer, företag och civilsamhället återkommande miljömålsdagar som samlar länet med fokus på genomförande av miljöåtgärder i programmet. Söderhamns kommun har

tillsammans med övriga kommuner och regionala aktörer som Region Gävleborg och Högskolan i Gävle tecknat en överenskommelse om att arbeta med åtgärder för miljömålen i programmet.

Det finns även en regional kretsloppsplanegrupp som Söderhamns kommun och Söderhamn Nära deltar i. Sammanfattande är Gästrik Återvinnare. Kommunen består av kommunala tjänstemän och representanter för kommunala bolag i länet. Syftet med nätverket är att samverka och stimulera genomförande av de lokala kretsloppsplanerna.

Kommunen har en aktiv samverkan på tjänstemannanivå med Ljusnan- Voxnans Vattenvårdsförbund, en samverkan som stärker genomförande av åtgärdsarbete inom vatten.

Kommunen har de senaste åren samverkat med Högskolan i Gävle och erbjudit praktikplatser till studenter som studerar till miljöstrateger.

Söderhamns kommun deltar sedan några år tillbaka i projektet Ekosystembaserad havsförvaltning Södra Bottenhavet. Det är ett samarbetsprojekt mellan de fem kommunerna Söderhamn, Gävle, Älvkarleby, Tierp och Östhammar samt organisationer, företag, länsstyrelser, regioner och privatpersoner och ideella föreningar som arbetar för ekosystembaserad havsförvaltning och olika fysiska insatser i området.

Kommunen deltar i Arena elkraft Gävleborg, ett regionalt samverkansforum med fokus på elkraftsförsörjningens ökade betydelse för såväl klimatomställning som att möjliggöra förnyelse och utveckling i Gävleborg. Det finns även ett regionalt samarbete mellan kommuner, Region Gävleborg, X-trafik och Länsstyrelsen för genomförande av länstransportplanen, samt ett forum för samhällsplanering i länet som kommunen deltar aktivt i.

Extern finansiering för miljö- och klimatarbete

Under 2024 har Söderhamns kommuns åtgärdsarbete för ett hållbart Söderhamn, utöver ordinarie kommunal budget, finansierats med nedanstående beviljade medel:

LONA grönplanering (lokala naturvårdsmedel) samt LONA våtmark

Naturskyddsföreningen (via Ljusnan-Voxnans Vattenvårdsförbund)

Havs- och vattenmyndigheten (ekosystembaserad havsförvaltning)

Energimyndighetens utlysning för energiplanering

EU-projektmedel, främst inom Interreg Central Baltic

Formas – utlysning för policylab

Klimatklivet

MSB – statsbidrag för att förebygga naturolyckor (ej beviljade än)

Tillväxtverket - projekt i linje med territoriell strategi

Bilaga 1 Uppföljning av kretsloppsplanens åtgärder

Matsvinn

- Senast år 2021 införa dagliga rutiner inom kostorganisationen för mätning av kökssvinn och serveringssvinn i förskola, skola och äldreomsorg, samt utvärdering för att minska matsvinnet (2020 är basår).
- Senast år 2021 införa dagliga rutiner inom förskola, skola och äldreomsorg med mätning av tallrikssvinn (2021 är basår).
- Senast år 2022 ska skolororganisationen följa nationella riktlinjer (Livsmedelsverkets råd – Bra måltider i skolan) gällande måltider till barn och elever där bra förutsättningar skapas vid måltiden, för att därigenom minska tallrikssvinnet (2021 är basår).
- Senast år 2022 ska organisationer inom äldreomsorg följa nationella riktlinjer gällande måltider till äldre där bra förutsättningar skapas vid måltiden, för att därigenom minska tallrikssvinnet (2021 är basår).

Avfallsförebyggande upphandling

- Senast år 2021 ta fram behovs- och utbildningsplan för upphandlare och inköpare avseende förebyggande upphandling och cirkulär ekonomi.
- Senast 2021 ta fram och implementera riktlinjer/policies/checklistor för upphandling av:
 - inköp av material med lång livslängd
 - tjänster (ex lagning/reparation, utskrift som tjänst)
 - funktion (leasing, öka andelen innovations- och funktionsupphandlingar, ex transport istället för fordon, fler ex inom IT, fastigheter, maskiner och redskap)
 - begagnade produkter
 - reservdelar
 - återvunnet och återvinningsbart material
 - cirkulära affärsmodeller
- Senast år 2022 ta fram rutiner för innovativ och avfallsförebyggande upphandling.

Möbler, återbruk

- Senast år 2025 utveckla en återbrukshantering av möbler (möbelbank) inom kommunen.

IT

- Senast år 2021 påbörja arbete för att förlänga livstiden för IT-utrustning.
- Senast år 2021 se över riktlinjer för byte och inköp av telefoner och IT-utrustning.
- Senast år 2023 utöka möjligheten att kunna återbruka och reparera IT-utrustning.

Plast

- Senast år 2024 avfallsminimera de största plastströmmarna inom kommunala verksamheter, samt genomföra åtgärder i linje med den regionala plaststrategin för Gävleborg, särskilt med fokus på:
 - inför ersättningsbara engångsartiklar i plast
 - köp produkter tillverkade av återvunnen plast i verksamheter (ex avfallspåsar inom äldreomsorg)
 - köp produkter som är förpackade i annat material än plast om det finns möjlighet
 - köp engångs/förbrukningsartiklar av återvinningsbart material

Bilaga 1 Uppföljning av kretsloppsplanens åtgärder, *fortsättning*

Kampanjer och event	●	Senast år 2022 ta fram underlag och riktlinjer för hållbara event i kommunen (event som kommunen arrangerar, samt ger tillstånd alternativt bidrag till).
Strategiskt arbete	●	Senast år 2021 koordinera kretsloppsplanens löpande arbete med kommunens budget- och planeringsprocesser.
	●	Senast år 2023 tillsätta avfallspedagoger som arbetar med att vägleda och stödja införande av källsortering i kommunala verksamheter, samt utveckla avfallsförebyggande arbete inom hela kommunkoncernen.
Källsortering i kommunens verksamheter	●	Senast 2021 är inventering inför införande av källsortering genomförd i alla kommunägda fastigheter samt i fastigheter där kommunen är hyresgäst (inkludera rutiner för mätning av mängd restavfall).
	●	Senast år 2022 ta fram underlag för beslut om investering och genomförande under perioden 2023–2025.
	●	Senast år 2025 samordna insamling av källsorterat material inom kommunen.
	●	Senast år 2021 ta fram rutiner för uppföljning av hur källsortering fungerar och dess konsekvenser.
Förebygga och återanvända hos hushåll	●	Genomför återkommande kommunikation om vad hushåll kan göra för att förebygga avfall och nyttan med detta.
	●	Senast år 2021 initiera insatser för att minska avfallsmängderna från boende i lägenheter, villor, radhus med flera bostäder.
Bostadsnära insamling av förpackningar och returpapper från hushåll	●	Senast år 2025 infört bostadsnära insamling av förpackningar och returpapper enligt gällande förordningar. Producenterna har ansvaret för insamling av förpackningar, men kommunen kan åta sig uppdragsansvar med full kostnadstäckning.
Restavfall från hushåll	●	Senast 2022 ta fram handlingsplan för bättre källsortering med beaktande av nytt system för fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper, producentansvar, ex textilier samt nya nationella riktlinjer för avfallsterminologi.
Kommunikation till hushåll	●	Genomföra återkommande kommunikation om källsortering med beaktande av omvärldskrav.
Enkelhet lämna grovavfall för hushåll	●	Under planperioden utreda förutsättningar att öka enkelheten att lämna grovavfall.
Återanvändning av grovavfall från hushåll	●	Fortlöpande utreda förutsättningar att öka servicenivån (typer av material, möjlighet att lämna), samt öka antalet samarbetspartners för avsättning/försäljning av material för återbruk.
Materialåtervinning från hushåll	●	Fortlöpande optimera antal fraktioner till materialåtervinning.

Bilaga 1 Uppföljning av kretsloppsplanens åtgärder, *fortsättning*

Hushållens farliga avfall	<ul style="list-style-type: none"> ● Utred fortlöpande möjligheten att utveckla insamlingssystemet för farligt avfall. ● Genomför återkommande kommunikation om vad hushåll kan göra för att förebygga farligt avfall och nyttan med detta.
Farligt avfall från kommunala verksamheter	<ul style="list-style-type: none"> ● Senast år 2021 kartlägga farligt avfall, elavfall, glödlampor, smittförande avfall, läkemedelsrester och liknande inom kommunal verksamhet. Utveckla information och riktlinjer, samt se över eventuellt behov av ändrade rutiner och system för hantering av farligt avfall.
Omhändertade matavfall	<ul style="list-style-type: none"> ● Insamlat matavfall ska omhändertas på sätt som tillvaratar växtnäring och energi till bästa möjliga klimatnytta.
Öka insamling matavfall	<ul style="list-style-type: none"> ● Fortlöpande utveckla styrmedel och kommunikation för att öka insamlingen av matavfall. ● Säkerställ insamling av matavfall från kommunala verksamheter.
Tillsyn	<ul style="list-style-type: none"> ● Senast år 2025 ta fram riktlinjer och fördela ansvar för hantering av fettavskiljare.
Slammets omhändertagande	<ul style="list-style-type: none"> ● Senast år 2025 prioritera och besluta om vägval för slammets omhändertagande samt åtgärdsförslag för genomförande (koordinering med kommunens VA-plan). ● Hantering av latrinkärl ska minska bland annat genom årlig riktad information och kampanjer. ● Utred behov av slamtömningsanordningar, spolplattor för båtbottnehantering, samt avfall och slam från bottentvättar i hamnar och marinor (LOVA-bidrag).
Håll Söderhamns kommun ren	<ul style="list-style-type: none"> ● Senast år 2021 värdera nyttan av ett medlemskap i Håll Sverige Rent. ● Genomför skräpmätning minst två gånger under planperioden (2021, 2024). ● Senast år 2021 verka för att antalet förskolor och skolor som arbetar med konceptet Grön flagg ökar. ● Genomföra årliga skräpplockardagar i förskolor och skolor enligt Håll Sverige Rents koncept. ● Utred behov av regional arbetsgrupp i Hälsingland och ta fram kampanjplan för 2021–2025 gällande arbete för minskad nedskräpning (samarbete med Håll Sverige Rent, fastighetsägare med flera). ● Senast år 2021 klarlägga ansvarsfördelning och organisation för dumpning och nedskräpning kopplat till otillåtna boplatser och liknande lokala dumpningsplatser. ● Senast år 2022 utveckla digitala lösningar för att mäta och följa upp insamling av skräp i offentliga miljöer.

Bilaga 1 Uppföljning av kretsloppsplanens åtgärder, *fortsättning*Håll Söderhamns kommun ren
fortsättning

- Senast år 2025 utveckla infrastruktur för hantering av skräp och källsortering i offentliga utemiljöer.
- Senast år 2021 informera om kranmärkning i kommunens verksamheter.
- Senast år 2022 utreda förutsättningar för att installera en vattenkran i centrum för att minimera plastanvändning och nedskräpning.

Marint skräp

- Senast 2021 identifiera och belysa hur avfallshanteringen kan bidra till att minska uppkomsten av marint skräp.
- Senast 2022 genomföra utbildningsinsatser gällande marint skräp till dem som arbetar med avfallshandling, införa mer frekvent tömning av soptunnor i utsatta lägen, samt ställa utökade krav vid anläggning av återvinningsstationer.
- Senast 2025 anlägga partikelfällor för att förhindra att mikro-skräp når dagvattenbrunnar med utlopp som kan nå havet.

Nedlagda deponier

- Senast år 2021 uppdatera Länsstyrelsens MIFO-lista över Hälsinglands nedlagda deponier.
- Senast år 2021 fastställa organisation, projektplan utifrån redan framtagen åtgärdsplan, samt finansiering för fortsatt arbete med nedlagda deponier utifrån en miljömässig och kostnads-effektiv prioritering.
- Senast år 2025 har kommunen utrett deponierna Ala-, Granskär-Myskje- och Stråttjäradeponin, samt fastställt relevanta åtgärder (2021 riskklassning av Stråttjäradeponin, 2022 fastställa riskreducerande åtgärder Aladeponin, 2022 undersöka och fastställa åtgärdsbehov för Granskärsdeponin, 2022 ta fram kontrollprogram och fastställa riktlinjer för markanvändning vid Myskje-deponin).
- Senast 2025 påbörja åtgärder för Ala-, Granskär- Myskje- och Stråttjäradeponin.

Samhällsplanering

- Senast år 2021 ta fram/uppdatera rutiner för att säkerställa att detaljplaner och bygglov hanteras utifrån avfallshandlingens synvinkel.

Byggavfall

- Senast år 2021 initiera samarbete mellan näringslivskontor, Region Gävleborg, Länsstyrelsen, byggföretag, försäkringsbolag med flera med syfte att förebygga och återanvända byggavfall (jämför ByggDepå Borlänge).

Näringsliv

- Näringslivsenheten ska kontinuerligt sträva efter att öppna vägar för cirkulärt affärsutvecklande.

Bilaga 2 Uppföljning av vatten- och avloppsplanens åtgärder

Fysisk planering

- Bevaka i all fysisk planering, etablering, tillståndsgivning och förvaltning att grundvattenresurser skyddas för nuvarande och framtida behov av dricksvatten-försörjning
- Bevaka i all fysisk planering, etablering, tillståndsgivning och förvaltning att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten-förekomster uppnås
- Lyfta klimat-anpassningsaspekter för vatten- och avlopps-försörjningen i all fysisk planering
- Riskbedömning av yt- och grundvatten för transporter av farligt gods (samarbete med Räddningstjänsten)
- Riskanalyser för samtliga prioriterade dricksvattenresurser (påverkanskällor, klimat- och sårbarhetsaspekter)
- Utredning kring PFAS-påverkan från före detta F15 på Ålsjöns vattentäkt och Ålsjöns Natura 2000-område
- Övergripande kommunal beredskapsplan för dricksvatten-försörjning

Kommunikation

- Utveckla den kommunala vattengruppen för kontinuerlig planering av dricksvatten, spillvatten och dagvatten
- Förbättra VA-relaterad information:
 - VA-utbyggnad
 - Enskilda avlopp
 - Gemensamma VA-lösningar
 - Anslutning via avtal, exploateringsavtal
 - ommunalteknisk standard
 - Fastighetsägarens ansvar för dagvatten och VA

Dagvatten

- Ta fram en handlingsplan utifrån dagvattenstrategin
- Definiera den allmänna dagvattenanläggningen
- Fastställ ansvarsfördelningen avseende dagvattenhanteringen
- Fastställande av dagvattentaxa och verksamhetsområde för dagvatten

VA-taxa

- Översyn av utformning av gällande VA-taxa
- Långsiktig plan för taxeutveckling för att säkerställa resurser för utbyggnad och förnyelse

Inom kommunalt verksamhetsområde

- Ta fram tillstånd för uttag av vatten samt aktuella skyddsområden för samtliga vattentäkter
- Förnyelseplan för ledningsnät
- Förnyelseplan för vattenverk

Bilaga 2 Uppföljning av vatten- och avloppsplanens åtgärder, *fortsättning*

Inom kommunalt verksamhetsområde
fortsättning

- Förnyelseplan för reningsverk
- Reservvatten-försörjningsplan för vattenuttag i Ljusnanåsen
- Nödwaterplan för den kommunala vattenförsörjningen
- Klimatanpassning av VA-anläggningar
- Initiera uppströmsarbete

I väntan på anslutning till kommunalt VA

- Riktlinjer i väntan på anslutning till kommunalt VA

Utanför kommunalt verksamhetsområde

- Ta fram strategisk plan för tillsyn, inklusive uppföljning, för enskilda gemensamma avloppsanläggningar, samt bedömning av resursbehov
- Utredda behov av ett långsiktigt skydd för större enskilda gemensamma vattentäkter
- Ta fram riktlinjer vad gäller kommunal teknisk standard för gemensamma anläggningar (avloppsvattenanläggning, dricksvattenanläggning och ledningsnät)
- Ta fram riktlinjer för nyttjande av kommunal mark för enskilt VA

Bilaga 3 Uppföljning av energi- och klimatplanens åtgärder

Hållbara transporter

Trafikplan	●	Kommunen ska ta fram en samlad trafikplan som inkluderar gång och cykel som färdmedel, samt beteendefrågor kopplat till ett hållbart resande (mobility management).
Gång, cykel och kollektivtrafik	●	Kommunen ska verka både internt och externt i kommunen för ökad andel resor med gång-, cykel- och kollektivtrafik
Stadsmiljöavtal	●	Kommunen ska genomföra åtgärder i linje med beviljat stadsmiljöavtal
Järnväg	●	Kommunen ska vara pådrivande för utbyggnad av den nya Ostkustbanan och verka för att det övriga järnvägsnätet i kommunen kan nyttjas för godstransporter
Publik laddning och tankställen för förnybart	●	Kommunen ska underlätta för företag som vill etablera publik laddinfrastruktur och tankställen för förnybara drivmedel på kommunal mark och vid transportnoder
Laddplatser och förnybara drivmedel kommunal verksamhet	●	Kommunen ska investera i laddplatser för kommunal verksamhet i linje med beslut i "Strategi för utbyggnad av laddplatser för elfordon samt tankställen för förnybara drivmedel" (KF § 59/220328)
Infrastruktur för gång och cykel	●	Kommunen ska investera i infrastrukturen för gång och cykel, samt arbeta vidare med drift och underhåll av densamma
Cykelgrupp	●	Kommunen ska ha en intern cykelgrupp som arbetar för att främja cyklande i kommunen som helhet och i kommunal verksamhet
Arbetspendling till stora arbetsplatser	●	Kommunen ska i samverkan med Region Gävleborg utvärdera möjligheten att tillgängliggöra cykelvägar och skiftanpassad kollektivtrafik till kommunens industrier, men även till kommunens stora, egna arbetsplatser i kommunens ytterområden
Bilpoolens verksamhet	●	Kommunen ska utveckla bilpoolens verksamhet i syfte att minska mängden resor, minska antalet fordon och se över möjligheten att ta ett helhetsgrepp för kommunens tjänstecyklar i bilpoolens regi
Fordon	●	Vid nyanskaffning av fordon till bilpoolen ska fossilfria alternativ väljas
Fossilfria drivmedel i fordonsflottan	●	Kommunen ska kontinuerligt öka andelen fossilfria drivmedel som nyttjas i kommunens fordonsflotta
Privata bilpoolstjänster	●	Kommunen ska följa andra kommuners erfarenhet av privata bilpoolstjänster för allmänheten, i syfte att nå ett ökat fordonsnyttjande
Samordnade varustransporter	●	Kommunen ska utvärdera möjligheten att samordna varustransporter till de kommunala verksamheterna
Uppföljning av tjänsteresor	●	Kommunen ska kontinuerligt följa upp mängden tjänsteresor, samt resor och transporter i kommunala verksamheter med syfte att löpande minska och effektivisera resor och transporter
Samlad policy för resor och möten	●	Kommunen ska se över och omarbete den kommunala resepolicy till en samlad policy för resor och möten som inkluderar digitala möten

Bilaga 3 Uppföljning av energi- och klimatplanens åtgärder

Distansarbete och närarbetsplatser	●	Kommunen ska underlätta för distansarbete om arbetet tillåter, samt underlätta för olika aktörer att etablera närarbetsplatser i kommundelscentrum
Ecodriving	●	Kommunen ska genomföra utbildning i ecodriving för kommunanställda som nyttjar fordon i tjänsten
Lokala råvaror till värme och kraftvärme	●	Söderhamn Nära ska arbeta för att minska mängden transporter genom att använda lokala råvaror i värmeproduktionen

Förnybar energitillförsel och effektiv energianvändning

Digitala styrsystem	●	I samverkan ska berörda parter i kommun och bolag arbeta för att minska energianvändningen genom att bland annat nyttja smarta digitala styrsystem och sensorer till att reglera energikrävande utrustning, samt justera inställningar för uppvärmning och belysning
Energigrupp för fastigheter	●	Kommunen ska tillsätta en kommunövergripande energigrupp för fastighetsfrågor som omvärldsbevakar och tar fram förslag till åtgärder för att minska energianvändningen i fastigheter, samt föreslår klimatsmarta investeringar för kommunkoncernens fastigheter
Nybyggnad, om- och tillbyggnad	●	Vid nybyggnad, om- och tillbyggnad av fastigheter och infrastruktur ska kommunen arbeta för minskade utsläpp av växthusgaser genom att stimulera energieffektiva byggnader och smarta energieffektiva energisystem, fjärrvärme bör vara huvudalternativ för uppvärmning när det finns att tillgå
Nybyggnad, om- och tillbyggnad	●	Vid nybyggnad, om- och tillbyggnad av fastigheter ska möjligheterna att nyttja trä som byggmaterial ses över
Förnybar elproduktion	●	Kommunen ska verka för att den lokala produktionen av el från förnybara energikällor ökar, samt följa utvecklingen av övrig fossilfri elproduktion (kärnkraft)
Solel och solvärme	●	Kommunen ska installera solel och solvärme vid egna fastigheter som bedöms lämpliga, samt kommunicera erfarenheterna till allmänheten
Datalagring	●	Kommunen ska se över energianvändningen för kommunens lagring på servrar
Energilösningar och energitjänster	●	Söderhamn Nära ska utveckla nya energilösningar och energitjänster för effektivare energianvändning i kommunen
Fjärrvärme	●	Söderhamn Nära ska arbeta för att effektivisera fjärrvärmeproduktionen och leveransen av fjärrvärme, samt utöka antalet kunder
Biogasproduktion	●	Söderhamn Nära ska utvärdera förutsättningarna för anläggande av en rötningsanläggning vid Granskärs avloppsreningsverk där beräkning av möjlig mängd energi ska ingå och hur den på bästa sätt kan nyttjas

Måluppfyllelse ● Genomförd åtgärd ● Pågående åtgärd ● Ej påbörjad åtgärd

Bilaga 3 Uppföljning av energi- och klimatplanens åtgärder

Elnät	●	Kommunen ska samverka med elnätsägare i syfte att nyttja elnätets kapacitet i kommunen på ett långsiktigt hållbart sätt, samt samverka med desamma för en utbyggnad av elnätet
Plattform för näringslivet	●	Kommunen ska erbjuda en plattform för industrin och näringslivet att utbyta erfarenheter med varandra och med kommunen gällande energi- och klimatåtgärder, i syfte att minska energianvändning och klimatpåverkan

Energi- och klimataspekter i fysisk planering

Samhällsplanering	●	Energi- och klimataspekter ska inkluderas i kommunala samhällsplaneringsprocesser
Energitillsyn	●	Kommunens tillsynsmyndighet för miljöbalken bedömer och prioriterar behovet av energitillsyn i den årliga behovsutredning som tas fram enligt miljötillsynsförordningen
Etablering av laddplatser och tankställen	●	Kommunen ska i översiktsplan, områdesbestämmelser och detaljplaner peka ut mark som är lämplig för etablering av laddplatser och tankstationer för förnybara drivmedel
Områden för förnybar elproduktion	●	Kommunen ska planera för lämpliga områden för vindkraftsetablering, solcellsparkar och lagring av energi
Bygga i trä	●	Kommunen ska nyttja träbyggnadsstrategin (KF § 129/180423) i samhällsplaneringen och informera exploitörer och byggherrar om fördelarna med att bygga i trä

Klimatsmart konsumtion

Energi- och klimatrådgivning	●	Kommunen ska se över möjligheterna att utöka den kommunala energi- och klimatrådgivningen riktad till företag, föreningar och allmänhet
Upphandling	●	Kommunen ska arbeta med minskad klimatpåverkan genom hela inköpsprocessen och ställa relevanta energi- och klimatkrav
Livscykelperspektiv	●	Kommunen ska vid inköp beakta en produkts hela livscykel ur ett energi- och klimatperspektiv
Fossilfria transporter	●	Kommunen ska när det är möjligt ställa krav på fossilfria transporter vid upphandling
Civilsamhälle och näringsliv	●	Kommunen ska samverka med civilsamhälle och näringsliv i syfte att öka omställningstakten för en klimatsmart konsumtion
Vegetabiliska och lokalproducerade livsmedel	●	Vid möten och arrangemang där kommunen står som värd ska en avvägning göras om vegetabiliska/lokalproducerade kost kan upphandlas
Kostverksamhet	●	Den kommunala kostverksamheten ska kontinuerligt arbeta med att minska sitt klimatavtryck bland annat genom att öka andelen vegetabiliska livsmedel. Andelen lokalproducerad kost ska också öka.

Måluppfyllelse ● Genomförd åtgärd ● Pågående åtgärd ● Ej påbörjad åtgärd

Bilaga 3 Uppföljning av energi- och klimatplanens åtgärder

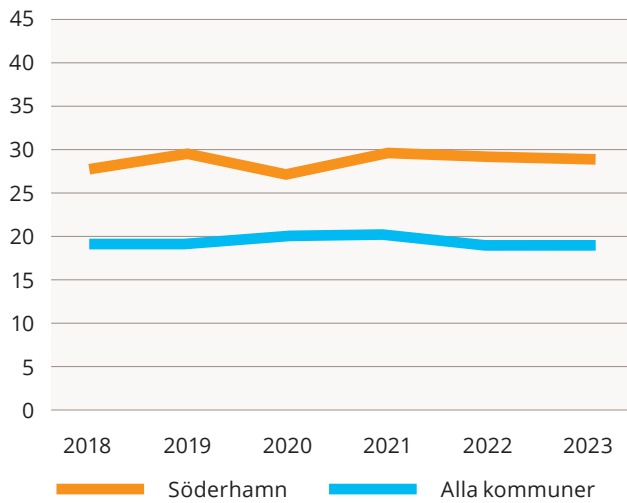
Utbildning	●	Kommunen ska erbjuda utbildningsinsatser gällande energi- och klimatfrågor till de kommunala verksamheterna
Plastanvändning	●	Samtliga kommunala verksamheter ska arbeta för att minska plastanvändningen i sin verksamhet
Förnybar energi	●	Kommunkoncernen ska köpa in 100 % förnybar eller återvunnen energi
Gröna lån	●	Kommunen ska se över möjligheterna att finansiera investeringsprojekt med gröna lån

Kolsänkor

Plan för grönplanering	●	Kommunen ska ta fram en plan för grönplanering som förutom åtgärder för biologisk mångfald inkluderar åtgärder för ökad kolinlagring
Skogsskötsel	●	Kommunen ska utveckla skötseln av den kommunägda skogen för att öka kolinlagringen

Nyckeltal

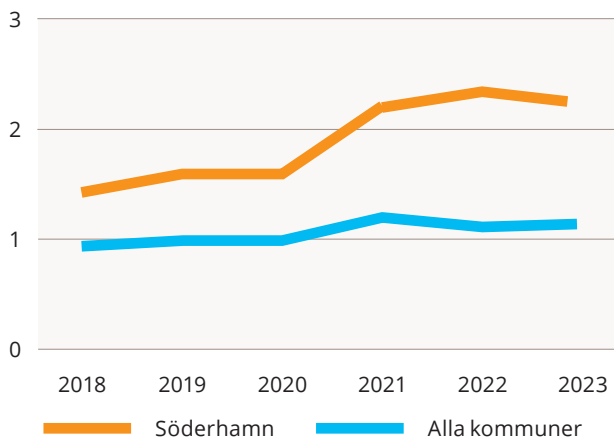
Invånare 0-19 år med låg ekonomisk standard
(andel i procent)



Anden invånare 0-19 år med låg ekonomisk standard har ökat de senaste tio åren och ligger på 27 procent av befolkningen för år 2023. Det är höga siffror vid en nationell jämförelse.

Källa: KOLADA

Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd
(andel i procent av befolkningen)



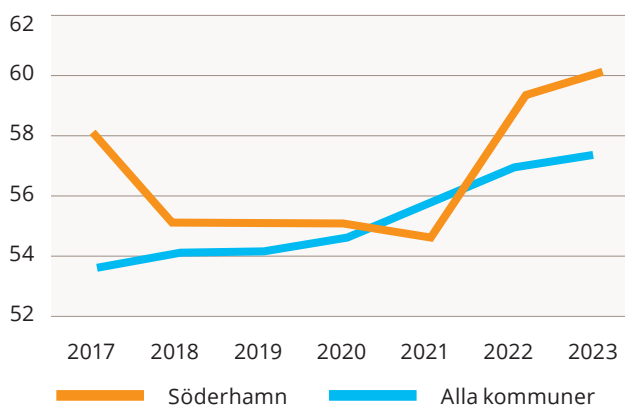
Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd utgjorde 2,2 procent av befolkningen år 2023.

Källa: KOLADA



Nyckeltal

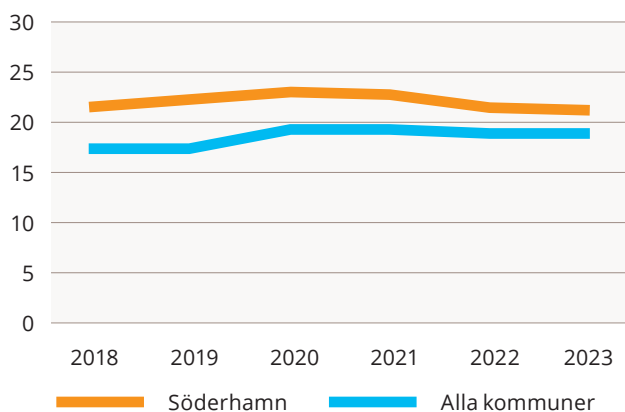
Invånare med övervikt eller fetma
(andel i procent)



Andelen invånare med övervikt eller fetma har ökat de senaste åren till 60 procent. Det är samma trend som i övriga delar av landet.

Källa: KOLADA

Ekologiskt odlad åkermark
(andel i procent)



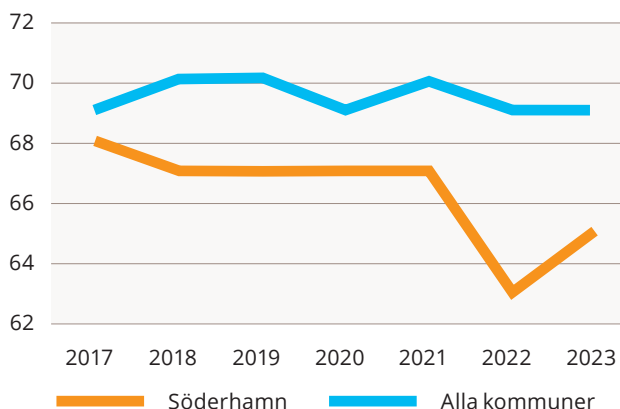
Andelen ekologiskt odlad åkermark är relativt hög i likhet med övriga kommuner i länet, 21 procent. På nationell nivå var andelen ekologiskt odlad åkermark år 2023 drygt 18 procent.

Källa: KOLADA



Nyckeltal

Invånare med bra självskattat hälsotillstånd
(andel i procent)

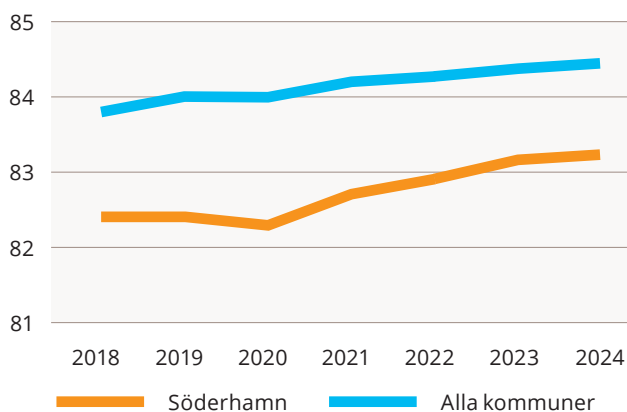


Enligt "öppna jämförelser för folkhälsa" 2023 skattar 65 procent av de svarande i kommunen sin hälsa som god. Det är en lägre siffra än tidigare år.

Källa: KOLADA



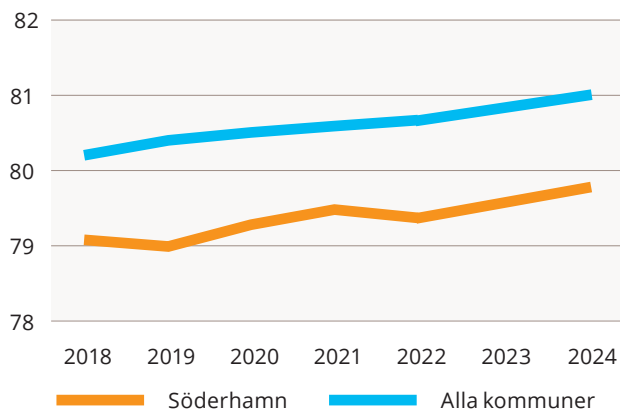
Medellivslängd kvinnor
(år)



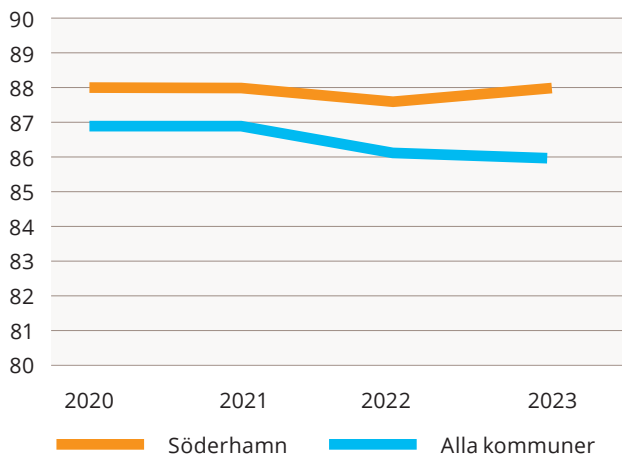
Medellivslängden har ökat sen en lång tid tillbaka. Skillnaden över tid de senaste 15 åren är drygt 2 år för män och drygt 0,5 år för kvinnor i Söderhamns kommun. I riket har medellivslängden för män ökat med 3 år och för kvinnor med 2 år under samma period.

Källa: KOLADA

Medellivslängd män
(år)



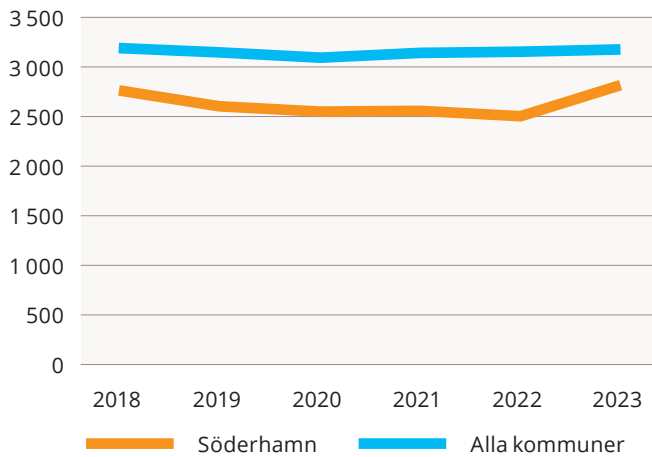
Invånare 16–84 år med gott psykiskt välbefinnande
(andel i procent)



Andelen långtidssjukskrivna med psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar ligger i nivå med riket som helhet.

Källa: KOLADA

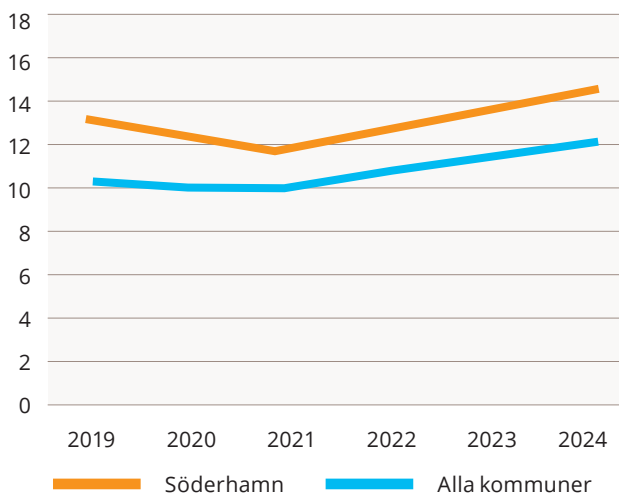
Fallskador bland personer 65+
(antal per 100 000 invånare)



Antalet fallskador bland äldre har ökat det senaste året, men Söderhamn har färre fallskador per 100 000 invånare än Sverige som helhet.

Källa: KOLADA

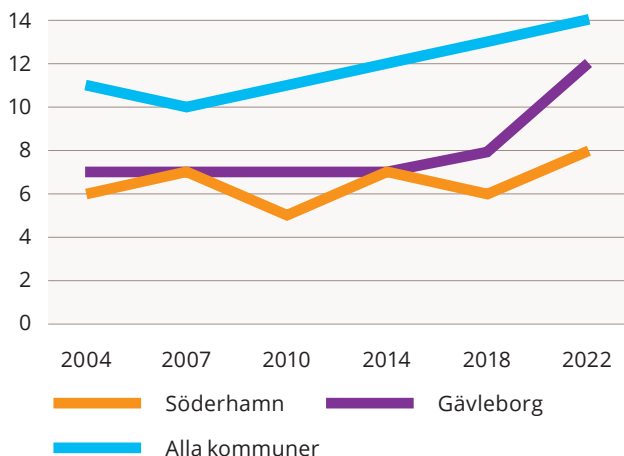
Sjukpenningtalet
(Antal utbetalda dagar från socialförsäkringen relaterat till antal registrerade försäkrade (befolkningen) 16–64 år.)



Söderhamns kommun har ett högre sjukpenningtal än riket som helhet. De senaste åren har sjukpenningtalet ökat.

Källa: KOLADA

Använt cannabis någon gång
(andel i procent)

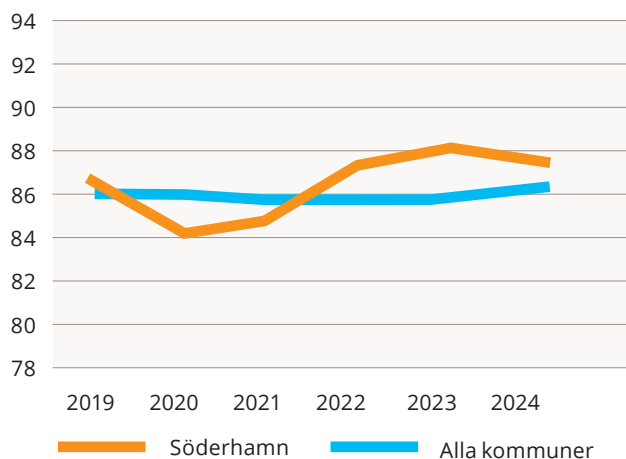


Andelen män och kvinnor i Söderhamns kommun som använt cannabis någon gång har varierat mellan 5–8 procent de senaste åren. Det är lägre värden än för Gävleborgs län och riket som helhet.

Källa: Nationella folkhälsoenkäten "Hälsa på lika villkor"

Nyckeltal

Barn 1–5 år inskrivna i förskola
(andel i procent)

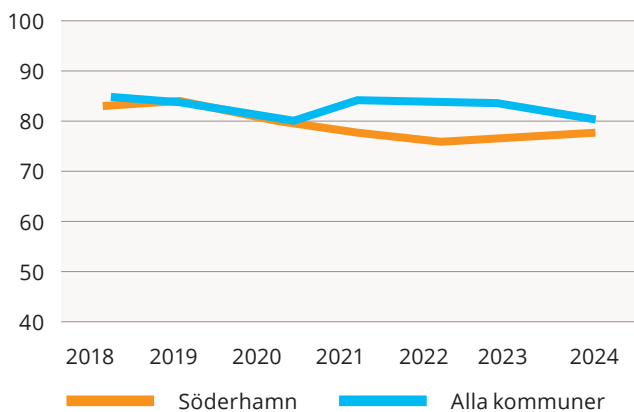


Andelen barn inskrivna i förskola har ökat något de senaste åren.

Källa: KOLADA



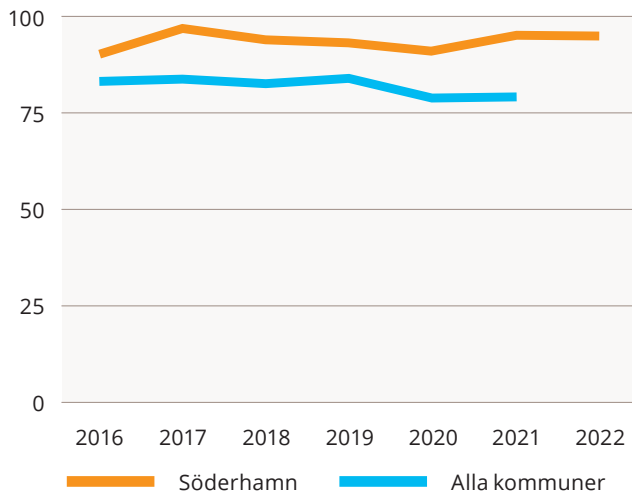
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun
(andel i procent)



Andelen niondeklassare som uppnått behörighet till yrkesprogram på gymnasiet har minskat i den officiella statistiken som baseras på betygsresultat före sommarlovsskolan. År 2024 uppnådde 74 procent behörighet men efter genomförd sommarskola ökade andelen elever med gymnasiebehörighet. På nationell nivå var 82 procent av eleverna behöriga till yrkesprogram.

Källa: KOLADA

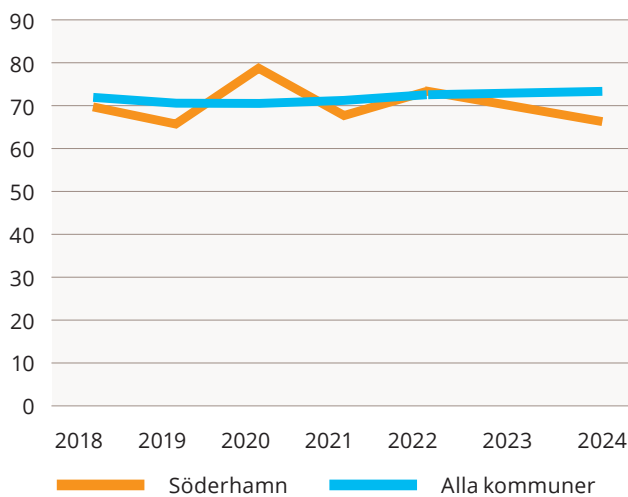
Upplevd trygghet i skolan, elever åk 9, positiva svar
(andel i procent)



En stor andel (95 procent) av eleverna trivs och känner sig trygga i de kommunala skolorna.

Källa: Söderhamns kommuns elevenkät

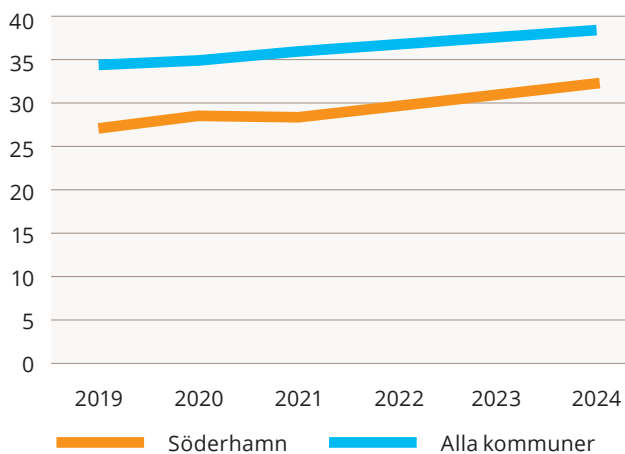
Gymnasieelever med examen inom fyra år, hemkommun
(andel i procent)



Andelen gymnasieelever med examen har minskat jämfört med tidigare år till 68 procent för år 2024. Motsvarande siffra på nationell nivå är 73 procent.

Källa: KOLADA

Invånare 25–64 år med eftergymnasial utbildning
(andel i procent)

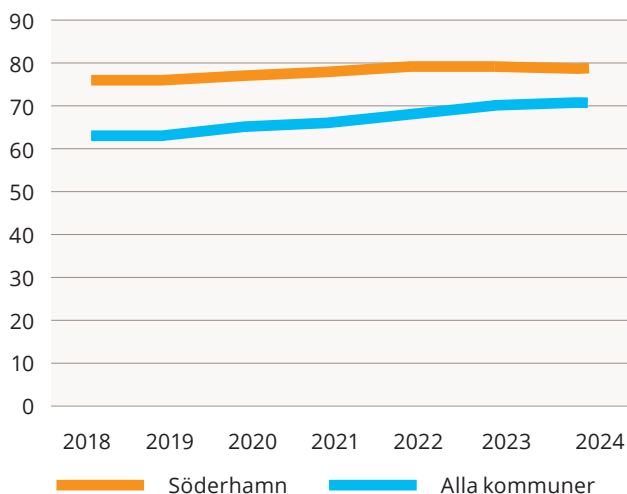


Andelen invånare med eftergymnasial utbildning är 30 procent i Söderhamn.

Källa: KOLADA

Nyckeltal

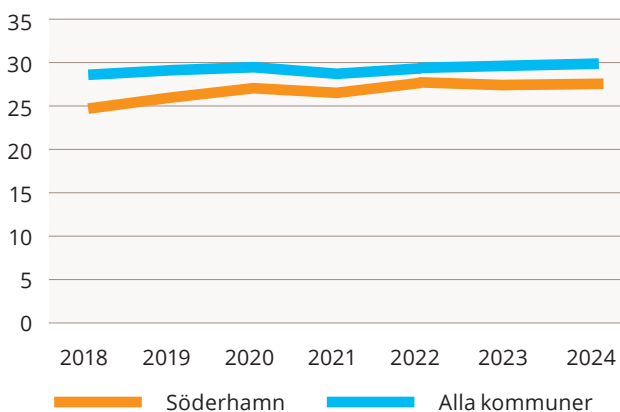
Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun
(andel i procent)



Andelen månadsavlönade inom kommunen som arbetar heltid är 80 procent år 2024. Det kan jämföras 72 procent på nationell nivå. Det är betydligt fler kvinnor än män anställda i kommunens verksamheter.

Källa: KOLADA

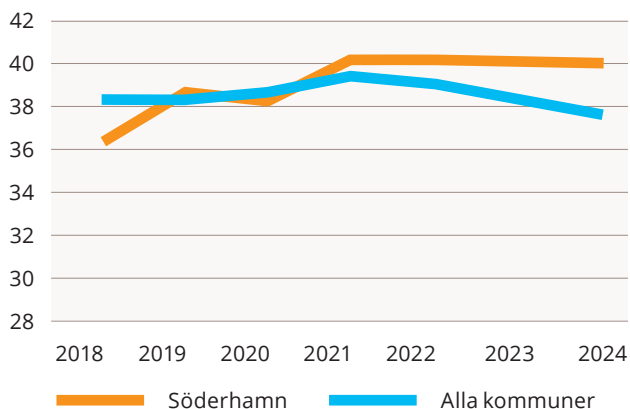
Föräldrapenningdagar som tas ut av män
(andel av antal dagar procent)



Männens uttag av föräldradagar har ökat, men från en låg nivå. Män i Söderhamn tar ut färre föräldradagar än män i Sverige i genomsnitt.

Källa: KOLADA

Tillfälliga föräldrapenningdagar (VAB) som tas ut av män
(andel av antal dagar procent)

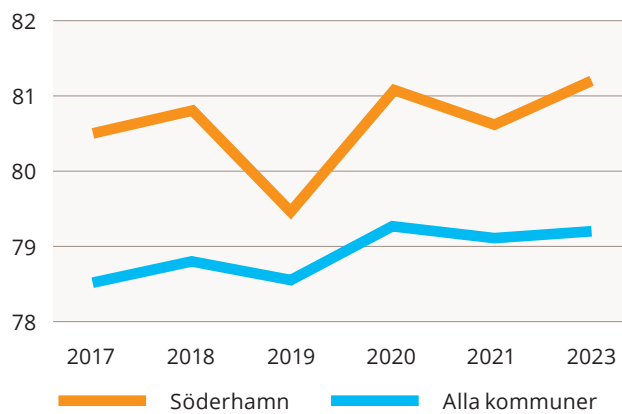


Andelen tillfälliga föräldrapenningdagar (VAB) som tas ut av män i Söderhamn har ökat de senaste åren och är något högre än andelen som tas ut av män på riksnivå.

Källa: KOLADA



Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst (andel i procent)



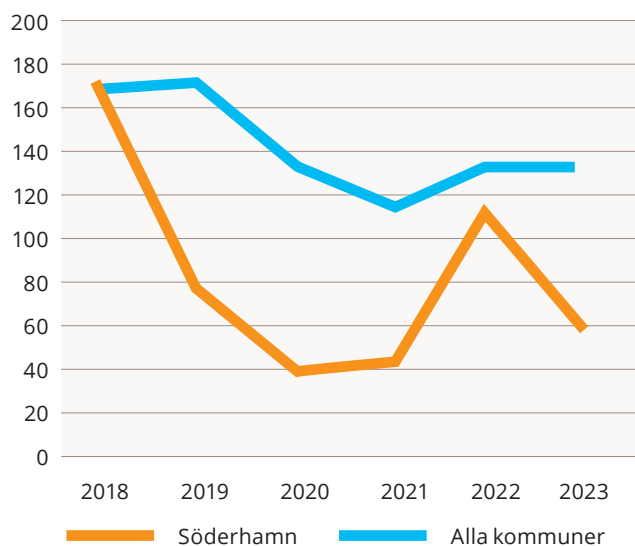
Mäns mediannettoinkomst är fortsatt högre än kvinnors mediannettoinkomst. Det är inga stora skillnader mellan statistiken för Söderhamn och riket som helhet.

Källa: KOLADA



Nyckeltal

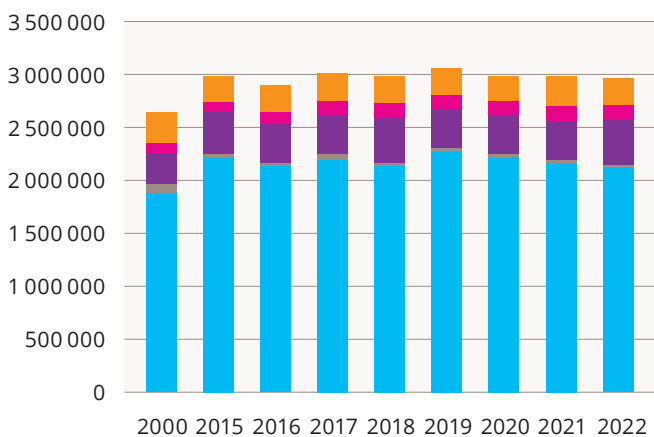
Elavbrott, genomsnittlig avbrottstid per kund, SAIDI (minuter per kund)



Den genomsnittliga tiden för elavbrott hos drabbade invånare varierar starkt från år till år. Målet om en hållbar energi handlar bland annat om att säkerställa tillgången till energi.

Källa: KOLADA

Slutanvändning av energi i Söderhamns kommun (MWh per år)

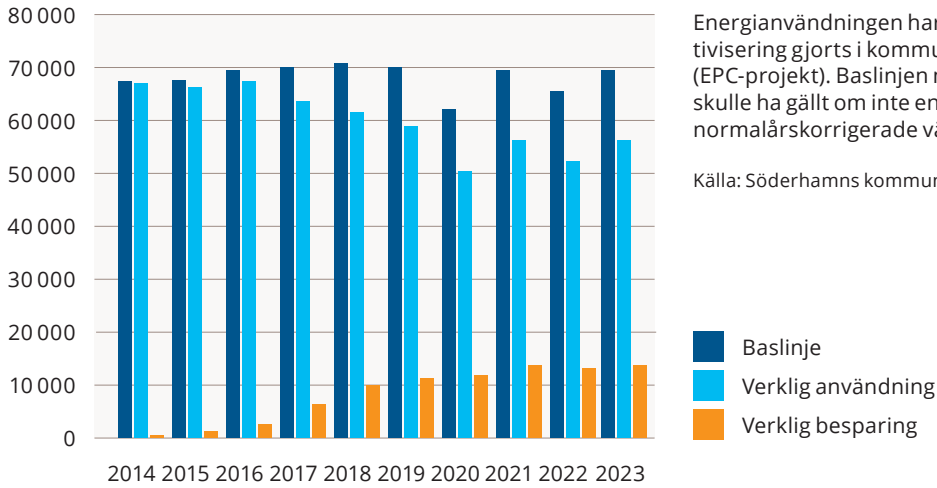


Slutanvändningen av energi är hög i Söderhamns kommun vilket förklaras av att det finns tung industri i kommunen som är energikrävande. Energianvändningen är starkt konjunkturberoende.

Källa: Naturvårdsverket

- Jordbruk, skogsbruk, fiske
- Industri
- Offentlig verksamhet
- Transporter
- Övriga tjänster
- Hushåll

Energianvändning i fastigheter som ingår i EPC-projekt
(MWh per år)



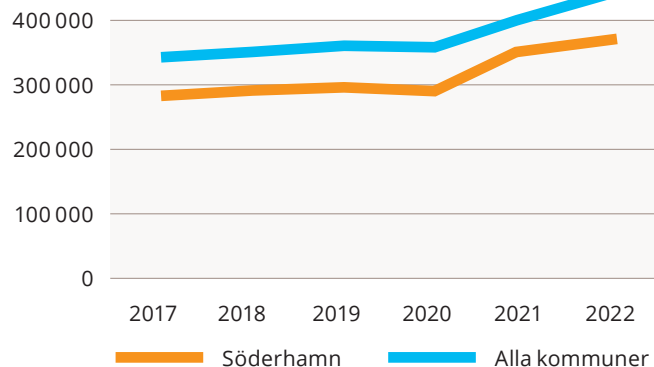
Energianvändningen har minskat i takt med att energieffektivisering gjorts i kommunens och Faxeholmens fastigheter (EPC-projekt). Baslinjen motsvarar teoretisk förbrukning som skulle ha gällt om inte energieffektivisering genomförts (OBS ej normalårskorrigerade värden, samt att Fanan utgått år 2023).

Källa: Söderhamns kommun

- Baslinje
- Verklig användning
- Verklig besparing

Nyckeltal

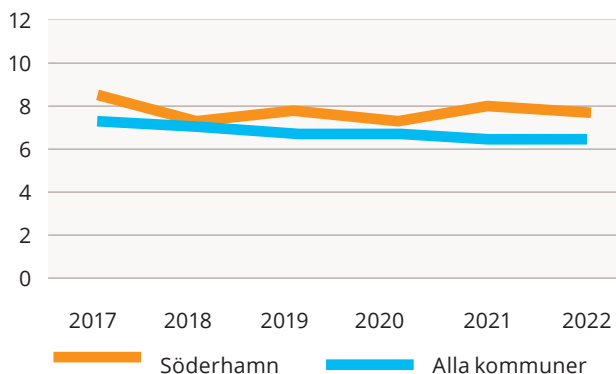
Bruttoregionalprodukt (BRP)
(kronor per invånare)



Nyckeltalet bruttoregionalprodukt (BRP) är ett mått på ekonomisk utveckling och är ett värde på all produktion av varor och tjänster i en region fördelat på antal invånare. Värdet ligger långt under det nationella värdet.

Källa: KOLADA

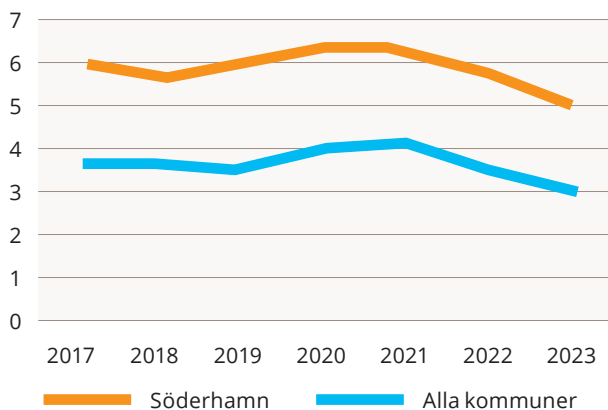
Invånare 16–24 år som varken arbetar eller studerar
(andel i procent)



Andelen unga (16-24 år) som varken arbetar eller studerar var 8 procent i Söderhamn år 2022.

Källa: KOLADA

Långtidsarbetslöshet 25–64 år, mars månad
(andel i procent av befolkning)

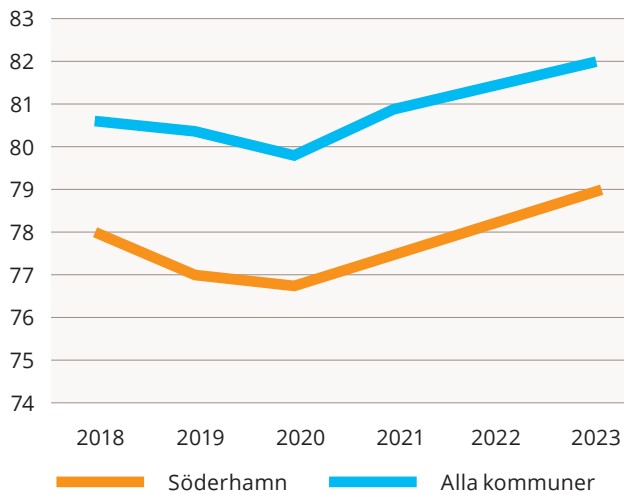


Andelen långtidsarbetslösa ligger över genomsnittsvärdet på nationell nivå.

Källa: KOLADA



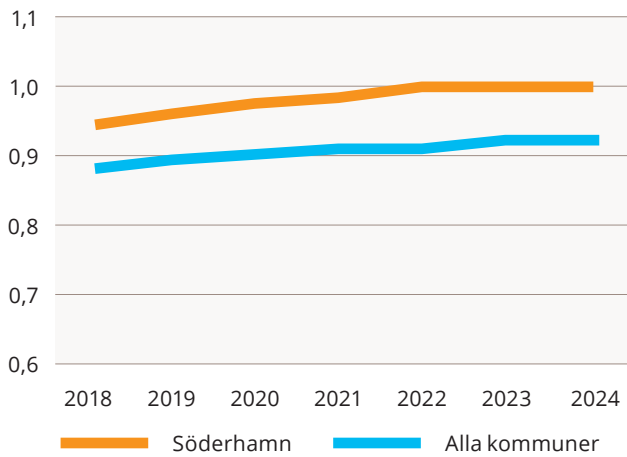
Förvärsarbetande invånare 20–64 år (andel i procent)



Andelen förvärsarbetande ökade med drygt två procentenheter mellan 2016 och 2018. Därefter har andelen förvärsarbetande sjunkit något. Andelen förvärsarbetande är lägre än i riket som helhet.

Källa: KOLADA

Demografisk försörjningskvot



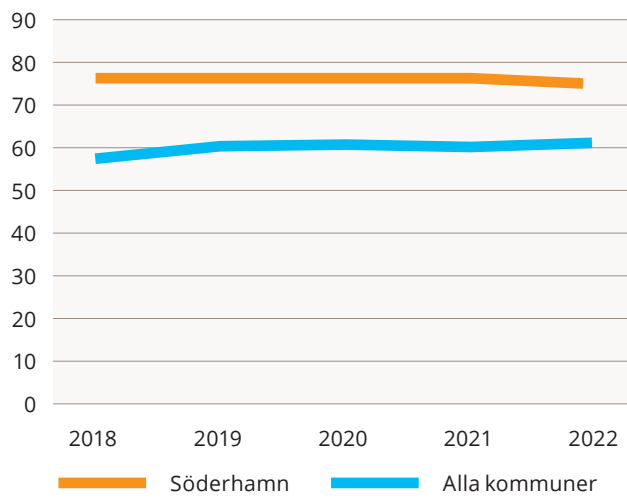
Den demografiska försörjningskvoten beräknas som summan av antalet personer 0–19 år och antal personer 65 år och äldre, dividerat med antal personer 20–64 år. En hög försörjningskvot innebär en tung försörjningsbörda för de som befinner sig i åldersgruppen 20–64 år.

Den demografiska försörjningskvoten är hög i kommunen. Andelen kommuninvånare i arbetsför ålder är relativt låg och andelen äldre kommuninvånare relativt hög.

Källa: KOLADA

Nyckeltal

Befolkning i kollektivtrafknära läge
(andel i procent)



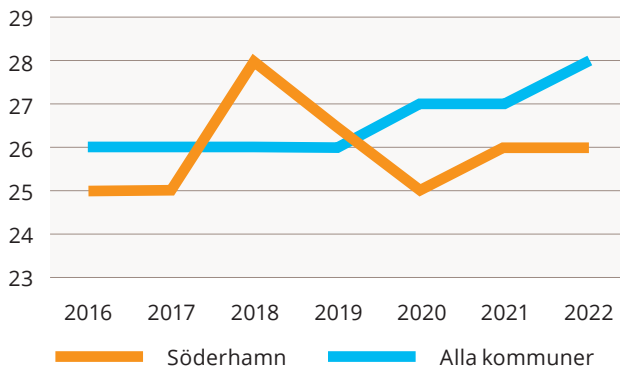
I Söderhamns kommun har en relativt hög andel av befolkningen nära (< 500 m) till kollektivtrafik.

Källa: KOLADA



Nyckeltal

Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra
(andel i procent)

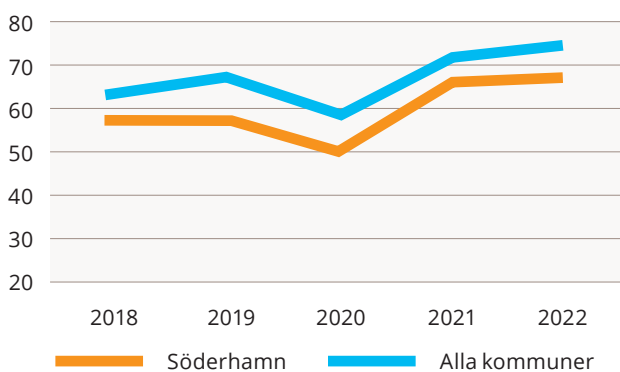


Ökade klyftor i samhället bidrar till ett ojämlikt samhälle med risk för lägre tillit människor emellan. I Söderhamns kommun saknade 26 procent av invånarna mellan 16–84 år tillit till andra år 2022. På nationell nivå var motsvarande siffra 28 procent.

Källa: KOLADA



Förvärsarbetande eller studerande skyddsbehövande
och anhöriga (flyktingar) 20–64 år, vistelsetid 4–6 år
(andel i procent)

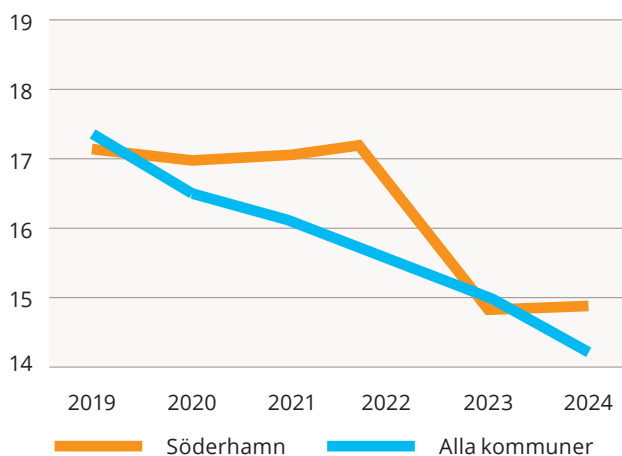


Andelen förvärsarbetande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) med vistelsetid 4–6 år i Sverige, har ökat kontinuerligt de senaste åren. Med skyddsbehövande och deras anhöriga avses personer som sökt asyl och fått uppehållstillstånd, deras anhöriga samt kvotflyktingar. Indikatorn är ett mått på integration.

Källa: KOLADA

Nyckeltal

Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2
(andel i procent)

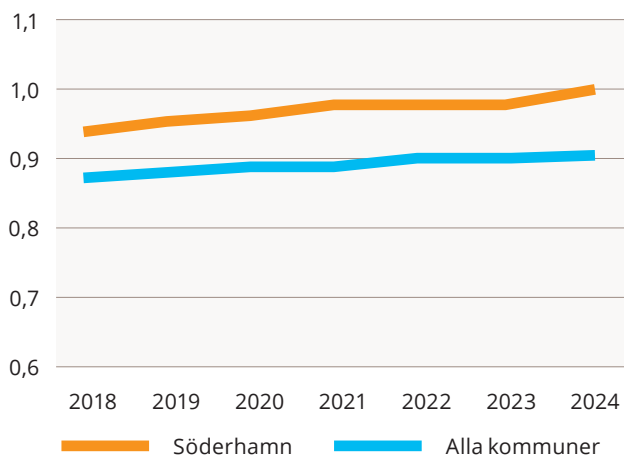


Figuren visar andel personer boende i flerbostadshus under trångbodda förhållanden enligt "norm 2". Hushållet räknas som trångbott om det bor mer än två personer per rum (kök och vardagsrum oräknade). Andelen personer som lever under trångbodda förhållanden är 17-18 procent i kommunen, vilket är en högre andel än i riket som helhet.

Källa: KOLADA



Demografisk försörjningskvot



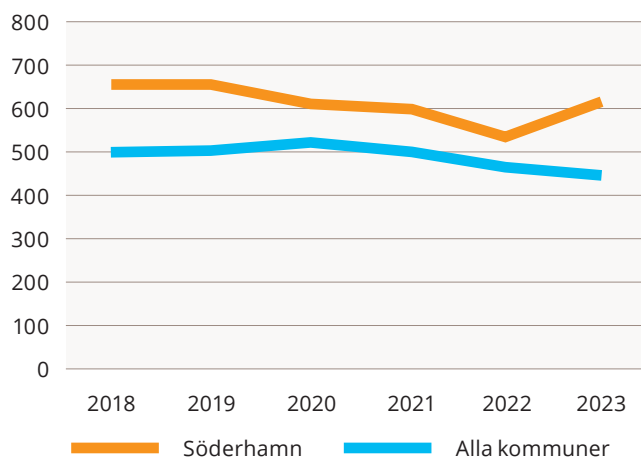
Den demografiska försörjningskvoten beräknas som summan av antalet personer 0–19 år och antal personer 65 år och äldre, dividerat med antal personer 20–64 år. En hög försörjningskvot innebär en tung försörjningsbörda för de som befinner sig i åldersgruppen 20–64 år.

Den demografiska försörjningskvoten är hög i kommunen. Andelen kommuninvånare i arbetsför ålder är relativt låg och andelen äldre kommuninvånare relativt hög.

Källa: KOLADA

Nyckeltal

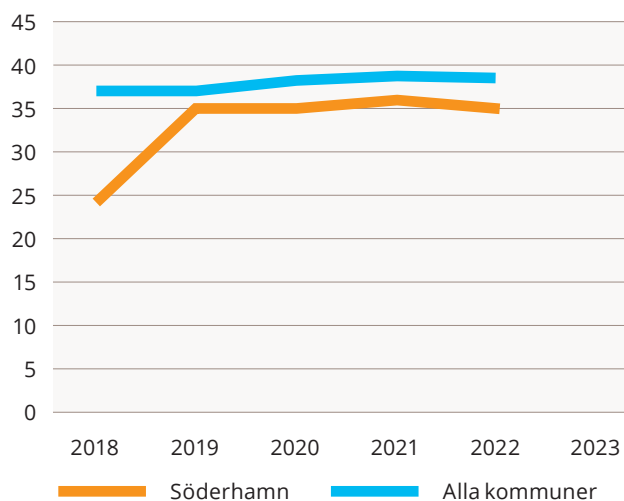
Insamlat hushållsavfall totalt
(kilo per person)



Mängden hushållsavfall som samlas in i Söderhamns kommun har de senaste åren varierat mellan 530-750 kg per person och år. Motsvarande siffra på nationell nivå är 450-500 kg. Det finns en stor potential att öka källsorteringen i hushåll och sänka mängden hushållsavfall. Källa: KOLADA



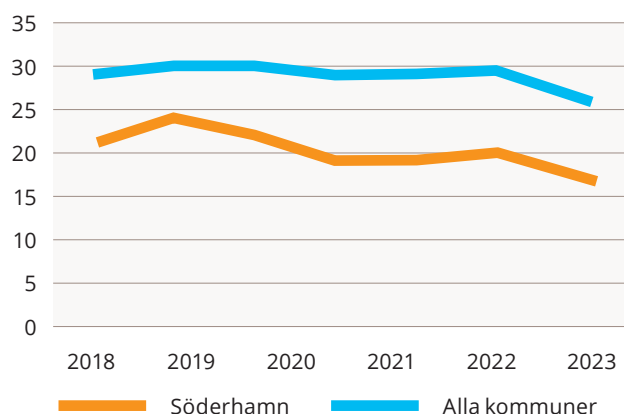
Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning,
inklusive biologisk behandling
(andel i procent)



I Söderhamns kommun samlas två fraktioner in i hushållsnära; matavfall och restavfall. Resterande hushållsavfall samlas in via återvinningsstationer samt Långtå återvinningscentral. Andelen insamlat hushållsavfall som materialåtervinns av total mängd som samlas in, har de senaste åren varierat mellan 25-40 procent. Önskvärt är att andelen är så hög som möjligt. Det tyder på att invånarna minskar mängden hushållsavfall och istället sorterar ut förpackningar, matavfall, tidningar med mera.

Källa: KOLADA

Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet
(andel i procent)

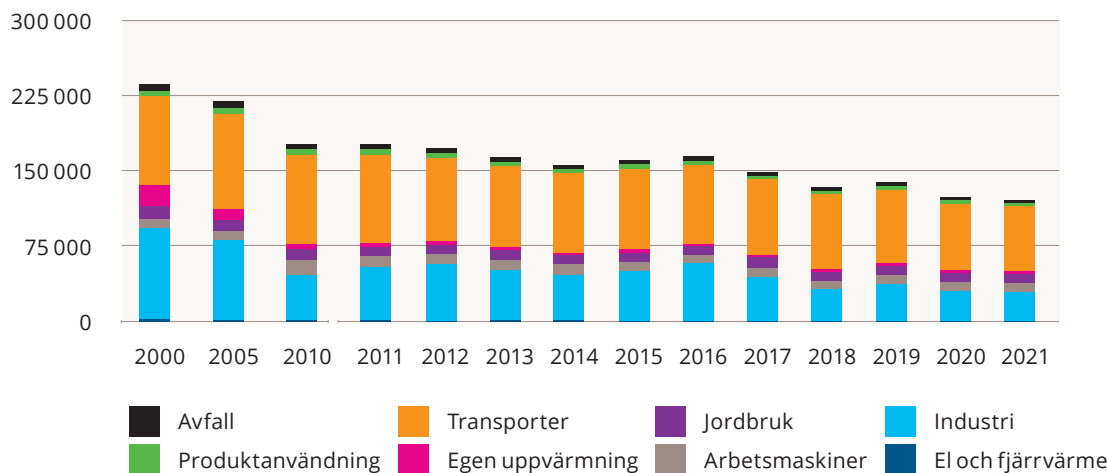


Andelen ekologiska livsmedel av total mängd inköpta livsmedel, har minskat de senaste åren i Söderhamns kommun.

Källa: KOLADA

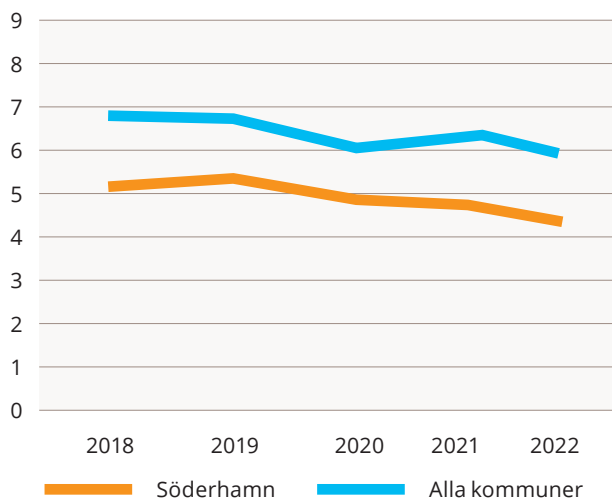
Nyckeltal

Totala utsläpp av växthusgaser, Söderhamns kommun
(ton koldioxidekvivalenter per år)



De totala utsläppen av växthusgaser i kommunen har sjunkit jämfört med år 1990. En omställning har skett till fossilfritt för uppvärmning av bostäder och lokaler. En omställning har också skett inom industrin och utsläppen av växthusgaser har minskat. Utsläppen från transporter sjunker, men i långsam takt. Källa: Naturvårdsverket

Utsläpp till luft av växthusgaser
(ton koldioxidekvivalenter per invånare)

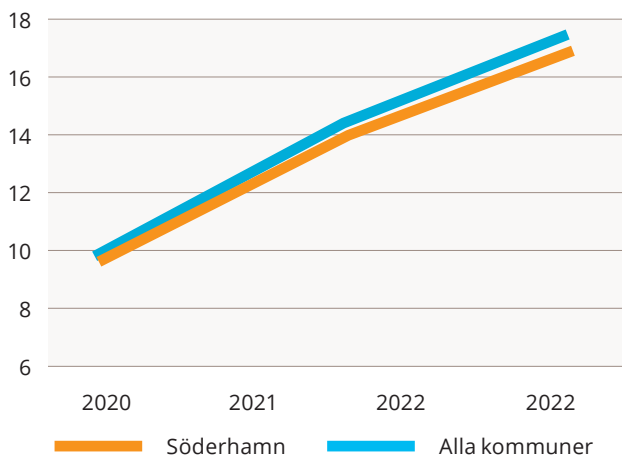


De totala utsläppen av växthusgaser i Söderhamn, fördelat per person, ligger på drygt 4 ton koldioxidekvivalenter per person.

Viktigt att notera är att inte alla konsumtionsbaserade utsläpp ingår i siffrorna. En stor del av de utsläpp som invånarnas konsumtion genererar, sker i andra länder. De totala utsläppen av växthusgaser, inklusive de konsumtionsbaserade utsläppen, motsvarar cirka 8 ton per person och år enligt Naturvårdsverkets beräkningar. För att nå 1,5-gradersmålet enligt Parisavtalet, behöver de globala utsläppen vara högst 1 ton per person och år till 2050.

Källa: KOLADA

Fossiloberoende personbilar, andel av totalt antal bilar i
det geografiska området
(procent)

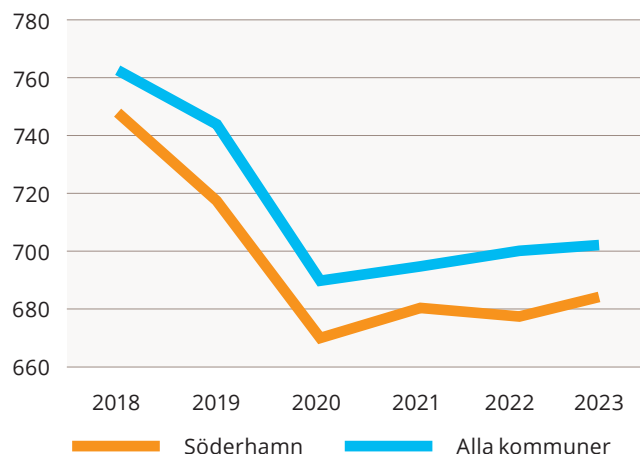


Andelen fossiloberoende bilar i Söderhamns kommun har ökat de senaste åren.

Källa: KOLADA



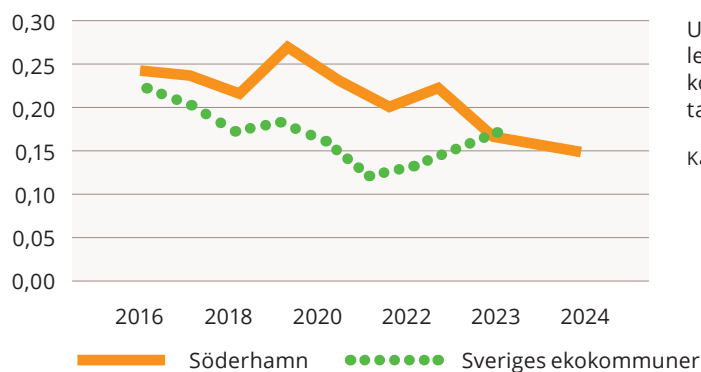
Genomsnittlig körsträcka med personbil
(mil per invånare)



Den genomsnittliga körsträckan med personbil har minskat de senaste åren, men trenden bröts 2021 i Söderhamns kommun i likhet med för Sverige som helhet.

Källa: KOLADA

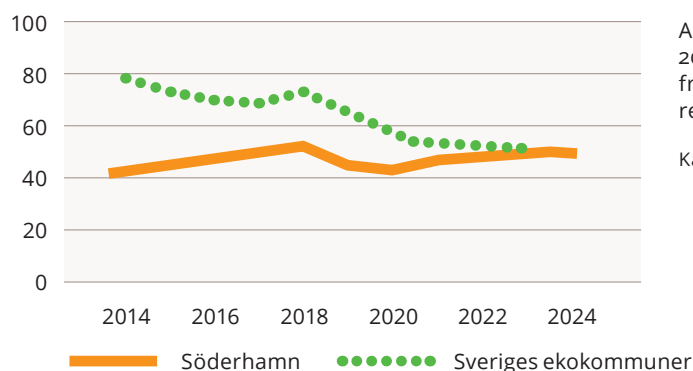
Koldioxidutsläpp kommunens tjänsteresor
(ton per årsarbetare)



Utsläppen från kommunens tjänsteresor med bil minskar. Andelen elbilar ökar i kommunens fordonsflotta. Flertalet fordon körs fortfarande med diesel, men andelen dieselfordon som tankas med HVO 100 biodiesel ökar.

Källa: Sveriges ekokommuner

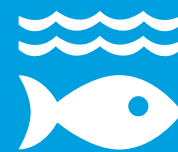
Resor med kollektivtrafik
(antal påstigningar per invånare)



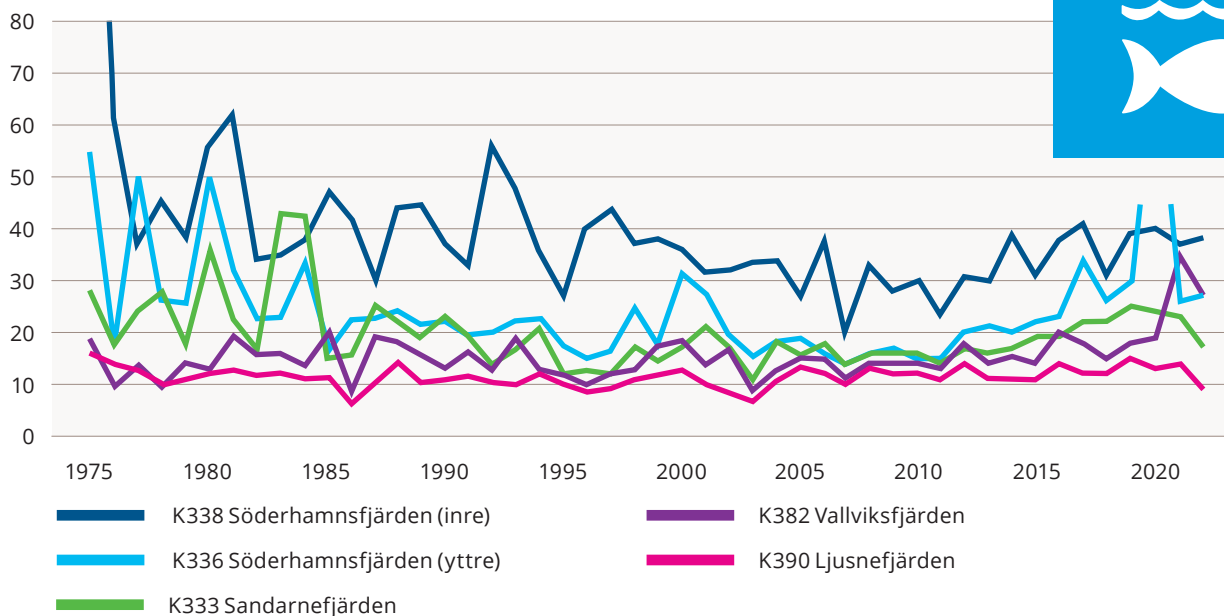
Antalet resor med kollektivtrafik varierar mellan åren. År 2020–2021 var antalet resor per invånare lägre än tidigare år, främst beroende på pandemin som begränsade det kollektiva resandet.

Källa: Sveriges ekokommuner

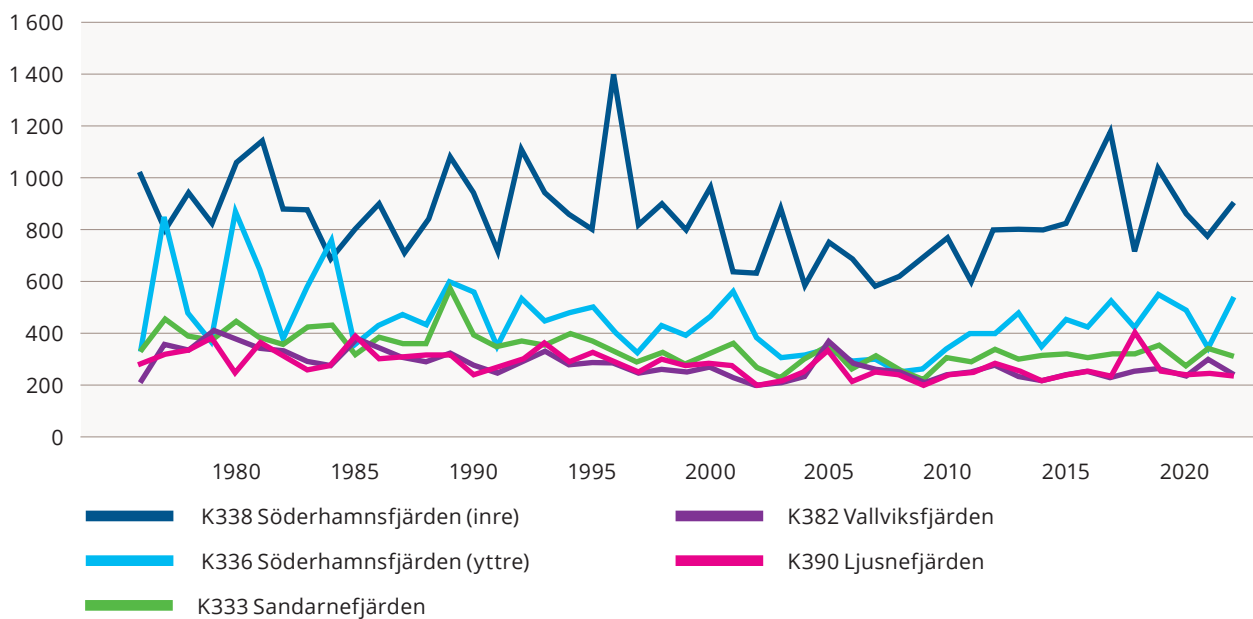
14 HAV OCH MARINA RESURSER



Årsmedelvärde totalfosfor i ytvatten 2020
(μg per liter)



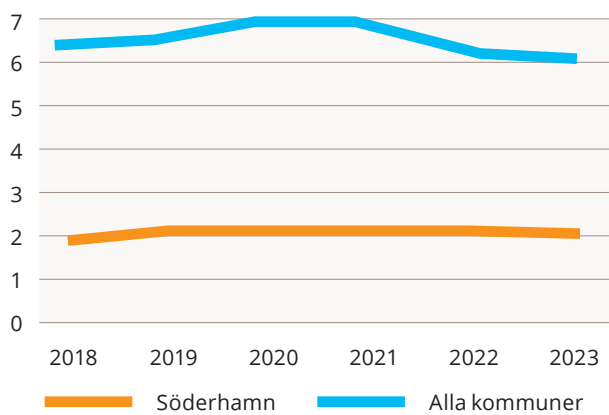
Årsmedelvärde totalkväve i ytvatten 2020
(μg per liter)



Årsmedelvärdet för både kväve och fosfor är högst i inre Söderhamnsfjärden. Söderhamnsfjärden påverkas av näringsrikt vatten från Söderhamnsån och Lötån. I Ljusnefjärden och Vallviksfjärden är halterna av näringsämnen lägre. I dessa fjärdar är det Ljusnan som påverkar med sitt stora flöde och näringsfattiga vatten.

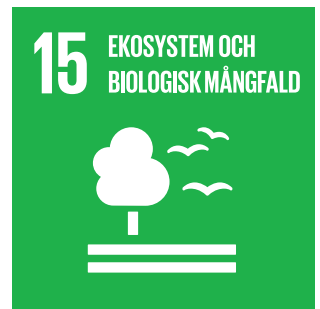
Källa: Ljusnan-Voxnans vattenvårdsförbund

Nyckeltal

Skyddad natur totalt
(andel i procent)

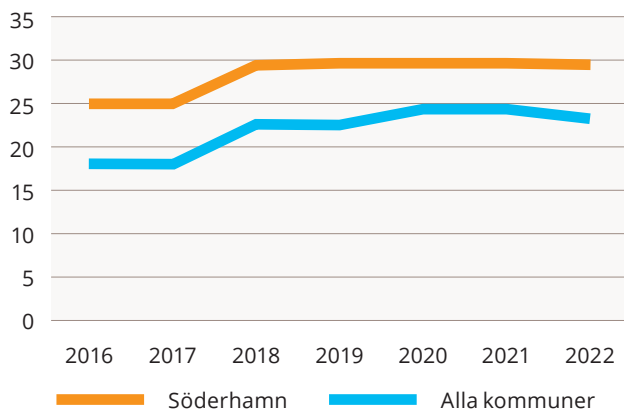
Andelen skyddad areal i kommunen är drygt 2 procent. Med skyddad areal avses område inom nationalpark, naturreservat, naturvårdsområden och biotopskyddsområden

Källa: KOLADA



Nyckeltal

Invånare 16–84 år som avstår från att gå ut ensam
(andel i procent)

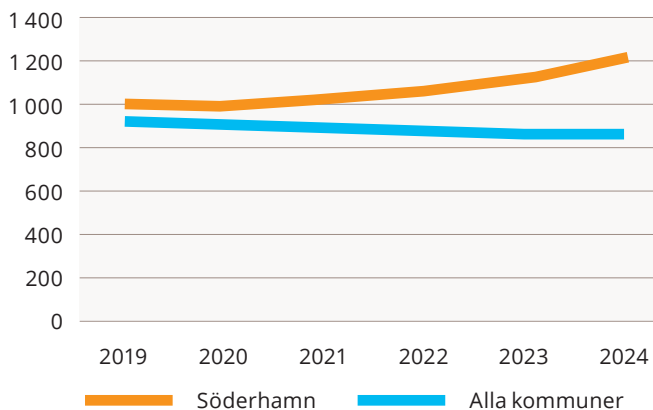


Andelen invånare som avstår från att gå ut ensamma har ökat de senaste åren. Siffrorna för Söderhamns kommun är högre än för riket som helhet.

Källa: KOLADA



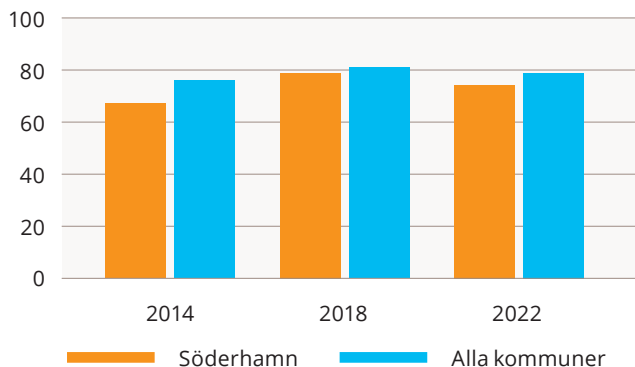
Anmälda våldsbrott
(antal per 100 000 invånare)



Antalet anmälda våldsbrott sjönk mellan 2016 till 2019 från drygt 1 200 till drygt 900 per 100 000 invånare. De senaste två åren har antalet anmälda våldsbrott dock ökat. Antalet anmälda våldsbrott per 100 000 invånare är högre i Söderhamn än i Sverige som helhet.

Källa: KOLADA

Förstagångsväljare som röstade i senaste
kommunfullmäktigevalet
(andel i procent)



Andelen förstagångsväljare som röstade i valet 2022 var 74 procent, vilket var 5 procentenheter lägre än på nationell nivå.

Källa: KOLADA